

# Službene novine Federacije BiH, broj 13/18

Temeljem članka IV.B.7. a)(IV) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, donosim

## UKAZ

### O PROGLAŠENJU ZAKONA O MIROVINSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU

Proglašava se Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju, koji je usvojio Parlament Federacije Bosne i Hercegovine na sjednici Zastupničkog doma od 24.1.2018. godine i na sjednici Doma naroda od 25.1.2018. godine.

Broj 01-02-97-01/18  
19. veljače 2018. godine  
Sarajevo

Predsjednik  
**Marinko Čavara**, v. r.

## ZAKON O MIROVINSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU

### DIO PRVI-OSNOVNE ODREDBE

#### Članak 1. (Predmet zakona)

Ovim zakonom uređuje se obavezno mirovinsko i invalidsko osiguranje na temelju međugeneracijske solidarnosti (u daljnjem tekstu: obavezno osiguranje) i dobrovoljno mirovinsko i invalidsko osiguranje

za osobe koja nisu obavezno osigurana po ovom zakonu (u daljnjem tekstu: dobrovoljno osiguranje), kao i prava i obaveze na osnovu tih osiguranja.

## **Članak 2. (Pojmovi)**

Pojedini pojmovi u smislu ovog zakona imaju sljedeće značenje:

- a) Mirovinsko i invalidsko osiguranje na osnovu generacijske solidarnosti je sustav mirovinskog i invalidskog osiguranja u kojem se osiguranicima na načelima uzajamnosti i solidarnosti osiguravaju prava za slučaj nastanka rizika starosti, invalidnosti i tjelesne onesposobljenosti, a članovima njihovih obitelji prava za slučaj smrti osiguranika, odnosno korisnika prava,
- b) Osiguranik je fizička osoba koja je na osnovu radne aktivnosti (radni odnos, obavljanje djelatnosti, dobrovoljno osiguranje i dr.) obavezno osigurano na mirovinsko i invalidsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti,
- c) Osigurana osoba je fizička osoba osigurana na mirovinsko i invalidsko osiguranje na osnovu generacijske solidarnosti u određenim okolnostima za rizik smrti i invalidnosti prouzrokovane povredom na radu ili profesionalnom bolesti,
- d) Mirovinski staž je grupni naziv razdoblja provedenih u obaveznom osiguranju (staž osiguranja) i razdoblja provedenih van osiguranja koji se pod određenim uvjetima priznaju u mirovinski staž (poseban staž),
- e) Staž osiguranja s uvećanim trajanjem je period proveden u obaveznom mirovinskom i invalidskom osiguranju koji se računa sa uvećanim trajanjem. Posebnim propisima se određuju radna mjesta i zanimanja na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem,
- f) Mirovina (starosna, invalidska i obiteljska) je pravo iz mirovinskog i invalidskog osiguranja čija se materijalna vrijednost iskazuje u novčanom iznosu,
- g) Najniža mirovina je najniže novčano primanje iz mirovinskog i invalidskog osiguranja koje se određuje sukladno odredbama ovog zakona,
- h) Korisnik mirovine je osiguranik, odnosno osoba kojoj je priznato pravo na mirovinu,
- i) Naknada zbog tjelesne onesposobljenosti je novčano primanje iz mirovinskog i invalidskog osiguranja zbog tjelesne onesposobljenosti nastale kao posljedica povrede na radu ili profesionalne bolesti,
- j) Matična evidencija je skup podataka o osiguranicima, obveznicima uplate doprinosa i korisnicima prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja, koji se obavezno vode kod Federalnog zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje (u daljnjem tekstu: nositelj osiguranja),
- k) Policijski službenik, u smislu ovog zakona, je osoba koja je kao takva definirana posebnim zakonom na osnovu kojeg prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja ostvaruje kod nositelja osiguranja.

## **Članak 3. (Načela)**

Osiguranicima se na načelima uzajamnosti i solidarnosti obavezno osiguravaju prava za slučaj starosti ili invalidnosti, a članovima njihovih obitelji pravo za slučaj smrti osiguranika, odnosno korisnika mirovine.

## **Članak 4. (Prava)**

(1) Prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja su:

- a) pravo na starosnu mirovinu,
- b) pravo na invalidsku mirovinu,

- c) prava osiguranika sa promijenjenom radnom sposobnošću,
  - d) pravo po osnovu tjelesne onesposobljenosti,
  - e) pravo na obiteljsku mirovinu.
- (2) Prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja ostvaruju se i koriste pod uvjetima propisanim ovim zakonom.
- (3) Obujam prava zavisi od dužine mirovinskog staža osiguranika i visine plaća i osnovica osiguranja na koje je plaćen doprinos za mirovinsko i invalidsko osiguranje, izuzev u slučajevima propisanim ovim zakonom.

#### **Članak 5.** **(Opća načela o pravima)**

- (1) Prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja su neotuđiva, osobna i materijalna prava i ne mogu se prenijeti na drugog niti se mogu naslijediti.
- (2) Prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja ne mogu zastarjeti.
- (3) Dospjela novčana primanja na temelju prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja koja nisu isplaćena do smrti korisnika prava mogu se nasljeđivati.
- (4) Dospjela novčana primanja iza smrti korisnika prava koji nema nasljednika pripadaju nositelju osiguranja.
- (5) Novčana primanja iz mirovinskog i invalidskog osiguranja mogu biti predmet izvršenja i osiguravanja, sukladno zakonu.

#### **Članak 6.** **(Korištenje i prestanak prava)**

- (1) Korištenje prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja može se ograničiti u slučajevima i pod uvjetima utvrđenim zakonom.
- (2) Stečena prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja mogu prestati u slučajevima utvrđenim zakonom.

#### **Članak 7.** **(Opće napomene o ostvarivanju i organizaciji)**

- (1) Ostvarivanje prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja na temelju generacijske solidarnosti provodi nositelj osiguranja.
- (2) Organizacija, organi upravljanja, rukovođenja, nadzor i druga pitanja značajna za rad nositelja osiguranja uređuju se posebnim zakonom iz oblasti organizacije mirovinskog i invalidskog osiguranja u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija).

#### **Članak 8.** **(Načelo dvostupnosti i primjene odredbi o upravnom postupku)**

- (1) U postupku ostvarivanja prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja osigurava se dvostupanjsko rješavanje kod nositelja osiguranja, kao i sudska zaštita prava.
- (2) U postupku rješavanja o pravima iz mirovinskog i invalidskog osiguranja primjenjuju se odredbe Zakona o upravnom postupku, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

### **DIO DRUGI-OSIGURANICI POGHLAVLJE I. OSIGURANIK U OBVEZNOM OSIGURANJU**

**Članak 9.**  
**(Osoba osigurana u obveznom i dobrovoljnom osiguranju)**

Osiguranik je, sukladno ovom zakonu, osoba osigurana na obvezno mirovinsko i invalidsko osiguranje (u daljnjem tekstu: osiguranik u obveznom osiguranju) i osoba osigurana na dobrovoljno mirovinsko i invalidsko osiguranje (u daljnjem tekstu: osiguranik u dobrovoljnom osiguranju).

**Članak 10.**  
**(Osiguranik u obveznom osiguranju)**

(1) Osiguranik u obveznom osiguranju je:

- a) osoba zaposlena na temelju ugovora o radu ili drugog akta poslodavca (u daljnjem tekstu: osiguranik zaposlenik),
- b) osoba koja obavlja samostalnu djelatnost (u daljnjem tekstu: osiguranik samostalnih djelatnosti),
- c) osoba koja obavlja vjersku službu (u daljnjem tekstu: osiguranik vjerski službenik) i
- d) osoba koja obavlja poljoprivrednu djelatnost (u daljnjem tekstu: osiguranik poljoprivrednik).

(2) Ako osoba istovremeno ispunjava uvjete za osiguranje po više osnova iz stavka (1) ovog članka, osnov osiguranja određuje se na taj način što postojanje osnova osiguranja po prethodnoj točki isključuje osnov osiguranja iz naredne točke.

**Članak 11.**  
**(Osiguranik zaposlenik)**

Osiguranik zaposlenik je:

- a) osoba zaposlena u gospodarskom društvu, organu uprave, javnoj ustanovi ili drugoj organizaciji na teritoriji Federacije,
- b) osoba zaposlena u institucijama Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: BiH) i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Brčko Distrikt), sa prebivalištem na teritoriji Federacije,
- c) profesionalne vojne osobe zaposlene u Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH, sa prebivalištem na teritoriji Federacije,
- d) osoba zaposlena u Brčko Distriktu ili institucijama BiH sa prebivalištem u Brčko Distriktu, ako je prijavljeno u Jedinstveni sustav registracije, kontrole i naplate doprinosa Porezne uprave Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Jedinstveni sustav),
- e) osoba zaposlena kod osiguranika iz članka 12. točka a) ovog zakona ili kod nositelja poljoprivrednog gazdinstva,
- f) osoba koja profesionalno obavlja javnu funkciju ako za obavljanje te funkcije ostvaruje plaću,
- g) zaposlena osoba upućena na rad u inozemstvo, pod uvjetom da nije obavezno osigurano po propisima države u koju je upućeno na rad, ako međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno,
- h) državljanin BiH koji je na teritoriji BiH zaposlen kod međunarodnih organizacija, diplomatskih ili konzularnih predstavništava, stranih pravnih ili fizičkih osoba, ako međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno,
- i) strani državljanin i osoba bez državljanstva koji su na teritoriji BiH zaposleni kod stranih pravnih ili fizičkih osoba, ako međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno, kao i kod međunarodnih organizacija, diplomatskih ili konzularnih predstavništava, ako je takvo osiguranje predviđeno međunarodnim ugovorom,
- j) osoba koja sukladno zakonu obavlja privremene i povremene poslove sukladno propisima o radu.

**Članak 12.**  
**(Osiguranik samostalnih djelatnosti)**

Osiguranik samostalnih djelatnosti je:

- a) osoba koja sukladno zakonu obavlja obrtničku djelatnost, odnosno obavlja gospodarsku djelatnost proizvodnjom, prometom i pružanjem usluga na tržištu, radi stjecanja dobiti,
- b) osoba koja sukladno posebnim propisima, samostalno u vidu zanimanja, obavlja profesionalnu djelatnost,
- c) član gospodarskog društva ili druge organizacije, koji za svoj rad prima ugovorenu naknadu (u daljnjem tekstu: ugovorena naknada),
- d) član organa upravljanja ili organa nadzora, koji za svoj rad prima ugovorenu naknadu,
- e) osoba koja obavlja poslove temeljem ugovora o djelu, autorskog ili drugog ugovora i za izvršeni posao ostvaruje ugovorenu naknadu,
- f) osoba izabrana ili imenovana na javnu funkciju ako za obavljanje te funkcije ostvaruje naknadu,
- g) vrhunski sportaši, ako nisu osigurani po drugom temelju.

### **Članak 13. (Osiguranik vjerski službenik)**

Osiguranik vjerski službenik je osoba koja obavlja vjersku službu na temelju postavljenja od strane nadležne crkve i vjerske zajednice upisane u jedinstveni registar vjerskih zajednica koji vodi nadležno ministarstvo, a koja nije osigurana po drugoj osnovi.

### **Članak 14. (Osiguranik poljoprivrednik)**

Osiguranik poljoprivrednik je osoba koja obavlja poljoprivrednu proizvodnju i koja je upisana u Registar poljoprivrednih gazdinstava kao nositelj poljoprivrednog gazdinstva, koje ima opću zdravstvenu sposobnost i koje nije obavezno osigurano po drugom osnovu.

### **Članak 15. (Osiguranik nezaposlena osoba)**

Osiguranikom u obveznom osiguranju smatra se i osoba za koju je po propisima kojima se reguliraju prava nezaposlenih osoba uplaćen doprinos za mirovinsko i invalidsko osiguranje (u daljnjem tekstu: doprinos).

### **Članak 16. (Stjecanje statusa osiguranika)**

Status osiguranika u obveznom osiguranju stiče se podnošenjem prijave u Jedinstveni sustav koju je podnio obveznik uplate doprinosa, a prestaje podnošenjem odjave.

## **POGLAVLJE II. OSIGURANIK U OBVEZNOM OSIGURANJU U ODREĐENIM OKOLNOSTIMA**

### **Članak 17. (Osobe osigurane u određenim okolnostima)**

Osoba je obvezno osigurana za slučaj invalidnosti i smrti zbog povrede na radu i profesionalne bolesti, dok se nalazi u sljedećim okolnostima:

- a) za vrijeme učešća u akciji spašavanja ili obrane od elementarnih nepogoda (požar, poplava,

- zemljotres i druge nepogode prouzrokovane višom silom) na teritoriji Federacije ili u akciji poduzetoj radi spašavanja života građana ili otklanjanja materijalne štete na imovini,
- b) za vrijeme pružanja pomoći organima vlasti po njihovom zahtjevu,
  - c) učenik ili student za vrijeme praktične nastave, odnosno za vrijeme stručne prakse kod poslodavca,
  - d) za vrijeme obavljanja obaveznog rada prilikom izdržavanja kazne zatvora, maloljetničkog zatvora i za vrijeme izvršenja odgojne mjere u odgojnoj ustanovi, ustanovi za preodgoj ili u posebnoj odgojnoj ustanovi,
  - e) za vrijeme prekvalifikacija ili dokvalifikacije, sukladno zakonu,
  - f) za vrijeme rada kod poslodavca bez zasnivanja radnog odnosa (volonterski rad), sukladno zakonu,
  - g) za vrijeme obavljanja privremenih i povremenih poslova preko omladinskih zadruga do navršениh 26 godina života ako se nalazi na redovnom školovanju,
  - h) za vrijeme vršenja određenih javnih funkcija ili građanskih dužnosti po pozivu nadležnih organa i organa jedinice lokalne samouprave,
  - i) osoba sa teškoćama u razvoju za vrijeme stručnog osposobljavanja, nakon završenog osnovnog obrazovanja,
  - j) za vrijeme učestvovanja na organiziranim sportskim natjecanjima.

#### **Članak 18.**

##### **(Stjecanje statusa osiguranika u određenim okolnostima)**

Radi stjecanja statusa osiguranika za osobe iz članka 17. ovog zakona, obveznik uplate doprinosa obavezan je da u Jedinstveni sustav dostavi prijavu osobe koje se nalazi u tim okolnostima.

### **POGLAVLJE III. OSIGURANIK U DOBROVOLJNOM OSIGURANJU**

#### **Članak 19.**

##### **(Osiguranik u dobrovoljnom osiguranju)**

Osoba koja nije osiguranik u obaveznom osiguranju može se osigurati na dobrovoljno osiguranje pod uvjetima, u obujmu i na način predviđen ovim zakonom, ako ima prebivalište na teritoriji Federacije ili teritoriji Brčko Distrikta, ima opću zdravstvenu sposobnost, ako je starije od 15 godina a najkasnije do navršene 65 godine, te ako je državljanin Bosne i Hercegovine.

#### **Članak 20.**

##### **(Izuzetak za stjecanje statusa osiguranja u dobrovoljnom osiguranju)**

Osoba koja se nalazi na redovnom školovanju i osoba koja je ostvarila pravo na mirovinu ne može biti osiguranik u dobrovoljnom osiguranju.

#### **Članak 21.**

##### **(Momenat stjecanja, utvrđivanje, prestanak i osnovica za dobrovoljno osiguranje)**

- (1) Dobrovoljno osiguranje se osigurava počevši od dana podnošenja zahtjeva za utvrđivanje statusa osiguranika u dobrovoljnom osiguranju.
- (2) Dobrovoljno osiguranje prestaje na zahtjev osiguranika.
- (3) Dobrovoljno osiguranje prestaje kada Porezna uprava dostavi nositelju osiguranja obavijest o neuplaćenim doprinosima za tri uzastopna mjeseca, i to zadnjeg dana posljednjeg mjeseca za koji je uplaćen doprinos.
- (4) Status osiguranika u dobrovoljnom osiguranju utvrđuje nositelj osiguranja rješenjem.

(5) Osnovicu za dobrovoljno osiguranje utvrđuje nositelj osiguranja svojom odlukom, ukoliko drugim propisom nije drugačije riješeno.

## **DIO TREĆI-MIROVINSKI STAŽ POGLAVLJE I. STAŽ OSIGURANJA**

### **Članak 22. (Mirovinski staž)**

Mirovinski staž na temelju kojeg se ostvaruju prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja obuhvata staž osiguranja i poseban staž, kao i vrijeme koje se računa u mirovinski staž po propisima koji su važili do stupanja na snagu ovog zakona, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

### **Članak 23. (Stož osiguranja)**

Pod stažom osiguranja podrazumijeva se staž osiguranja sa efektivnim trajanjem i staž osiguranja sa uvećanim trajanjem.

### **Članak 24. (Stož osiguranja sa efektivnim trajanjem)**

U staž osiguranja sa efektivnim trajanjem računa se vrijeme koje je osiguranik, poslije 15. godine života, proveo u obveznom ili dobrovoljnom osiguranju, za koje je uplaćen doprinos.

### **Članak 25. (Računjanje staža osiguranja sa efektivnim trajanjem)**

(1) Osiguraniku u obveznom osiguranju u staž osiguranja sa efektivnim trajanjem računa se vrijeme provedeno na radu sa punim radnim vremenom, sukladno propisima o radu.

(2) Kao vrijeme provedeno na radu sa punim radnim vremenom podrazumijeva se i vrijeme koje je osiguranik proveo na radu sa nepunim radnim vremenom, ako je radno vrijeme, sukladno propisima o radu, izjednačeno sa punim radnim vremenom.

### **Članak 26. (Posebni slučajevi računjanja staža osiguranja sa efektivnim trajanjem)**

(1) Vrijeme koje je osiguranik u obveznom osiguranju proveo na radu sa nepunim radnim vremenom, sukladno propisima o radu, računa se u staž osiguranja sa efektivnim trajanjem srazmjerno radnom vremenu provedenom na radu u odnosu na puno radno vrijeme.

(2) Vrijeme provedeno na radu na sezonskim poslovima sukladno propisima o radu, sa radnim vremenom dužim od punog radnog vremena, računa se u staž osiguranja sa efektivnim trajanjem tako što se preračunava na puno radno vrijeme.

### **Članak 27. (Preračun ugovorene naknade u staž osiguranja)**

(1) Osiguraniku iz članka 12. toč. c), d), e) i f) ovog zakona staž osiguranja računa se prema ostvarenoj ugovorenoj naknadi za koju je uplaćen doprinos.

(2) Osiguraniku iz stavka (1) ovog članka staž osiguranja sa efektivnim trajanjem izražen u mjesecima utvrđuje se tako što se iznos ugovorene naknade sa porezima i doprinosima, tj. bruto iznos ugovorene naknade isplaćene u toku godine, podijeli sa prosječnom mjesečnom bruto plaćom u Federaciji ostvarenom u prethodnoj godini, pod uvjetom da su porezi i doprinosi uplaćeni kao za osobe iz čl. 10. i 11. ovog zakona.

**Članak 28.**  
**(Stož osiguranja nezaposlenih osoba)**

U staž osiguranja sa efektivnim trajanjem računa se vrijeme za koje je nezaposlenoj osobi sukladno propisima kojima se reguliraju prava nezaposlenih osoba uplaćen doprinos.

**Članak 29.**  
**(Maksimalan iznos staža osiguranja sa efektivnim trajanjem)**

Stož osiguranja sa efektivnim trajanjem ostvaren po svim osnovima utvrđenim ovim zakonom može iznositi najviše 12 mjeseci u jednoj kalendarskoj godini.

**Članak 30.**  
**(Računanje i stupanj uvećanja staža osiguranja)**

(1) U staž osiguranja sa uvećanim trajanjem računa se vrijeme u kojem je osiguranik radio na naročito teškom, opasnom i po zdravlje štetnom radnom mjestu odnosno poslu, kao i na radnom mjestu odnosno poslu na kojem osiguranik poslije navršenja određenih godina života ne može uspješno da obavlja svoju profesionalnu djelatnost i za koje je, pored doprinosa za staž osiguranja sa efektivnim trajanjem, plaćen doprinos srazmjerno stupnju uvećanja staža.

(2) Stupanj uvećanja staža osiguranja iz stavka (1) ovog članka zavisi od težine, opasnosti i štetnosti rada, odnosno od prirode posla, a može iznositi najviše 50%.

**Članak 31.**  
**(Radna mjesta na koja se primjenjuje staž osiguranja sa uvećanim trajanjem)**

(1) Kao radno mjesto, odnosno posao na kojem je rad naročito težak, opasan i štetan po zdravlje (radno mjesto sa naročito povećanim rizikom) može se utvrditi radno mjesto odnosno posao na kojem postoje sljedeći uvjeti:

a) da u vezi s obavljanjem posla postoje štetni utjecaji na zdravstveno stanje i radnu sposobnost osiguranika, i pored toga što su primijenjene sve opće i posebne mjere zaštite i zdravlja na radu utvrđene propisima, kao i druge preventivne mjere koje mogu utjecati na otklanjanje i smanjivanje štetnih uticaja i

b) da se posao obavlja u uvjetima štetnih utjecaja u neprekidnom toku procesa rada.

(2) Kao radno mjesto, odnosno posao na kojem osiguranik poslije određenih godina života ne može uspješno da obavlja svoju profesionalnu djelatnost, može se utvrditi radno mjesto odnosno posao u onim zanimanjima u kojima, zbog prirode i težine posla, fiziološke funkcije organizma opadaju u toj mjeri da onemogućavaju dalje uspješno obavljanje te profesionalne djelatnosti.

**Članak 32.**  
**(Računanje staža osiguranja sa uvećanim trajanjem)**

(1) Osiguraniku iz članka 30. ovog zakona staž osiguranja računa se sa uvećanim trajanjem samo za

vrijeme koje je radio puno radno vrijeme, tj. koje je efektivno proveo na radu, ukoliko drugim propisom nije drugačije određeno.

(2) Kao puno radno vrijeme računa se i nepuno radno vrijeme iz članka 25. stavak (2) ovog zakona.

(3) Kao vrijeme efektivno provedeno na radu smatra se i vrijeme koje je osiguranik proveo na godišnjem odmoru i plaćenom odsustvu, sukladno zakonu.

### **Članak 33.**

#### **(Postupak utvrđivanja radnih mjesta na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem)**

(1) Radna mjesta na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem i stupanj uvećanja staža po tom osnovu, izuzev radnih mjesta iz članka 34. ovog zakona, pravilnikom utvrđuje Federalno ministarstvo rada i socijalne politike (u daljnjem tekstu: Ministarstvo), a na prijedlog nositelja osiguranja.

(2) Radna mjesta na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem Ministarstvo utvrđuje po prethodno pribavljenom mišljenju odgovarajućih stručnih i naučnih organizacija.

(3) Radna mjesta na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem koja nisu utvrđena Pravilnikom iz stavka (1) ovog članka, utvrđuju se po prijedlogu poslodavca, inspektora rada ili sindikata, a na osnovu analize i mišljenja o ispunjenosti uvjeta za utvrđivanje radnih mjesta na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem.

(4) Analizu i mišljenje o ispunjenosti uvjeta za utvrđivanje radnih mjesta na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem daje: stručna ovlaštena organizacija ili institucija predviđena propisima iz oblasti zaštite na radu, koja mora ispunjavati uvjete u pogledu kadra i tehničke opremljenosti i nadležni mjerodavni inspekcijski ili drugi zakonom određeni organ koji vrši nadzor nad općim i posebnim mjerama zaštite na radu sukladno propisima o zaštiti na radu kao i drugim mjerama koje mogu uticati na otklanjanje i smanjenje štetnih utjecaja.

(5) Postupak utvrđivanja i postupak revizije radnih mjesta na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, vrste rizika kod kojih se može uvećavati staž, neophodnu dokumentaciju za utvrđivanje radnih mjesta na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, uređuje Ministarstvo, na prijedlog nositelja osiguranja.

### **Članak 34.**

#### **(Posebni propisi za staž osiguranja sa uvećanim trajanjem)**

Radna mjesta na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem i stupanj uvećanja staža po tom osnovu za određene kategorije osiguranika mogu se urediti i drugim kantonalnim, federalnim ili državnim zakonom.

### **Članak 35.**

#### **(Revizija radnih mjesta za staž osiguranja sa uvećanim trajanjem)**

(1) Radna mjesta na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, kao i stupanj uvećanja staža osiguranja podliježu reviziji.

(2) Pod revizijom radnih mjesta na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem i revizijom stupnja uvećanja staža osiguranja smatra se ponovna ocjena postojanja uvjeta iz članka 30. ovog zakona.

(3) Revizija radnih mjesta na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem i revizija stupnja uvećanja staža vrši se na način i u postupku po kojima se vrši njihovo utvrđivanje.

(4) Radna mjesta na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, kao i stupanj uvećanja staža osiguranja podliježu reviziji najkasnije u roku od pet godina od dana utvrđivanja.

(5) Ukoliko ovlašteni podnositelj zahtjeva iz članka 33. stavak (3) ovog zakona ne pokrene postupak revizije u roku iz stavka (4) ovog članka, računanje staža osiguranja sa uvećanim trajanjem prestaje istekom tog roka.

## **POGLAVLJE II. POSEBAN STAŽ**

### **Članak 36. (Poseban staž)**

(1) Osobama koje su uzele učešće u pripremama za obranu BiH, odnosno koja su uzela učešće u obrani BiH kao pripadnici Armije Republike BiH, odnosno Hrvatskog vijeća obrane i organa unutarnjih poslova, suglasno propisima koji su se na njih odnosili prije stupanja na snagu ovog zakona, u mirovinski staž, kao poseban staž u dvostrukom trajanju, računa se vrijeme koje su proveli u pripremama za obranu odnosno u obrani BiH u periodu od 18. rujna 1991. godine do 23. prosinca 1995. godine, sukladno propisima o kriterijima, načinu i postupku priznavanja i izdavanja uvjerenja na osnovu kojih se ovo vrijeme priznaje u mirovinski staž kao poseban staž.

(2) U proračunu Federacije osiguravaju se sredstva za pokriće dijela visine mirovine po osnovu priznatog staža iz stavka (1) ovog članka i to za mirovine ostvarene po zakonu.

### **Članak 37. (Odnos posebnog staža i staža osiguranja)**

Poseban staž iz članka 36. ovog zakona, ne čini staž osiguranja, bez obzira na to da li je unesen u matičnu evidenciju nositelja osiguranja.

### **Članak 38. (Uračunavanje posebnog staža)**

(1) Poseban staž iz članka 36. stavak (1) ovog zakona uračunat će se u mirovinski staž samo uz pismenu suglasnost osobe na koju se taj staž odnosi.

(2) Osobama iz članka 36. stavak (1) ovog zakona, koja su pravomoćnom presudom osuđena zbog kaznenog djela ratnog zločina, poseban staž iz članka 36. stavak (1) ovog zakona ne računa se u mirovinski staž.

## **DIO ČETVRTI-PRAVA IZ MIROVINSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA POGLAVLJE I. STAROSNA MIROVINA**

### **Članak 39. (Prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja)**

Prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja sukladno ovom zakonu su:

- a) za slučaj starosti – starosna mirovina,
- b) za slučaj invalidnosti – osiguranicima kod kojih je utvrđena I. kategorija invalidnosti - gubitak radne sposobnosti osigurava se invalidska mirovina, a osiguranicima kod kojih je utvrđena II. kategorija invalidnosti - promijenjena radna sposobnost osigurava se pravo da bude raspoređen na drugo odgovarajuće radno mjesto, odnosno pravo na odgovarajuće zaposlenje, prekvalifikaciju odnosno dokvalifikaciju, kao i pravo na odgovarajuće novčane naknade u vezi s korištenjem tih prava,
- c) za slučaj smrti osiguranika, odnosno korisnika starosne ili invalidske mirovine – obiteljska mirovina i

pravo na naknadu pogrebnih troškova sukladno ovom zakonu,  
d) za slučaj tjelesne onesposobljenosti – naknada za tjelesnu onesposobljenost.

**Članak 40.**  
**(Uvjeti za starosnu mirovinu)**

Pravo na starosnu mirovinu ima osiguranik kada navršši 65 godina života i najmanje 15 godina staža osiguranja, odnosno najmanje 20 godina mirovinskog staža ili kada navršši 40 godina staža osiguranja bez obzira na godine života.

**Članak 41.**  
**(Smanjenje starosne granice za starosnu mirovinu)**

Osiguraniku koji ima navršen staž osiguranja sa uvećanim trajanjem starosna granica za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu iz člana 40. ovog zakona snižava se za ukupno uvećanje staža.

**Članak 42.**  
**(Uvećanje staža i ograničenja)**

(1) Uvećanje staža je razlika između ukupno utvrđenog staža osiguranja sa uvećanim trajanjem i staža osiguranja u efektivnom trajanju za isti period.

(2) Starosna granica iz članka 41. ovog zakona može se snižavati najviše do 45 godina života.

**Članak 43.**  
**(Visina starosne mirovine)**

Visina starosne mirovine određuje se tako što se osobni bodovi osiguranika pomnože sa vrijednošću općeg boda na dan ostvarivanja prava.

**Članak 44.**  
**(Osobni bodovi osiguranika)**

(1) Ukupni osobni bodovi osiguranika utvrđuju se kao zbroj osobnih bodova na osnovu staža osiguranja i osobnih bodova na osnovu posebnog staža iz stavka (5) ovog članka.

(2) Osobni bodovi na osnovu staža osiguranja dobiju se množenjem osobnog koeficijenta osiguranika i njegovog staža osiguranja.

(3) Za određivanje osobnih bodova osiguranika, mirovinski staž može iznositi i više od 40 godina.

(4) Radi određivanja osobnih bodova osiguranika, mirovinski staž se iskazuje brojčano, a utvrđuje se tako da se svaka godina računa kao 1, svaki mjesec kao 0,083333, a svaki dan kao 0,002777.

(5) Osobama iz članka 36. ovog zakona, prilikom izračuna mirovine po ovom zakonu, osobni bodovi za svaku godinu posebnog staža iznose 0,5 bodova, za priznatu punu godinu ostvarenog posebnog staža, za svaki mjesec iznose 0,041666 boda, a za svaki dan iznose 0,001388 boda.

(6) Kao jedan mjesec, u skladu sa st. (3), (4) i (5) ovog članka, računa se 30 dana.

**Članak 45.**  
**(Osobni koeficijent osiguranika)**

(1) Osobni koeficijent osiguranika utvrđuje se tako što se zbroj godišnjih osobnih koeficijenata podijeli sa razdobljem za koji su obračunati.

(2) Razdoblje za koji su obračunati godišnji osobni koeficijenti utvrđuje se sukladno čl. 44. st. (4) i (5) ovog zakona.

#### **Članak 46.** **(Godišnji osobni koeficijent osiguranika)**

(1) Godišnji osobni koeficijent utvrđuje se tako što se ukupan iznos plaća, odnosno osnovica osiguranja osiguranika, počev od 1. siječnja 1970. godine, izuzimajući godinu ostvarivanja prava i 1992., 1993., 1994. i 1995. godinu, za svaku kalendarsku godinu podijeli sa prosječnom godišnjom plaćom u SR BiH, odnosno u Federaciji za istu kalendarsku godinu.

(2) Za godinu ostvarivanja prava ne utvrđuje se godišnji osobni koeficijent, osim u slučaju kada se pravo na mirovinu ostvaruje samo na temelju tog staža osiguranja.

(3) Pod ukupnim iznosom plaća, odnosno osnovica osiguranja podrazumijeva se ukupan godišnji iznos plaća, osnovica osiguranja, novčanih i nenovčanih prihoda i naknada koje je osiguranik ostvario, na koje je obračunat i uplaćen doprinos.

(4) Ako su plaće, odnosno osnovice osiguranja unesene u matičnu evidenciju nositelja osiguranja u neto iznosu, onda se dijele sa prosječnom godišnjom neto plaćom u SR BiH, odnosno Federaciji, a ako su unesene u bruto iznosu, onda se dijele sa prosječnom godišnjom bruto plaćom.

(5) Godišnji osobni koeficijent može iznositi najviše pet.

(6) Podatak o prosječnoj godišnjoj plaći u Federaciji, objavljuje Federalni zavod za statistiku.

(7) Osiguraniku za koga nema podataka o plaćama, odnosno osnovicama osiguranja za pojedine godine, kao godišnji osobni koeficijent za te godine uzima se godišnji osobni koeficijent iz godine koja prethodi toj godini, a ako nema nijedne godine koja prethodi toj godini, onda se uzima godišnji osobni koeficijent iz godine koja slijedi.

(8) Osiguraniku za koga nema podataka o plaćama, odnosno osnovicama osiguranja niti za jednu godinu, godišnji osobni koeficijent iznosi 0,5 za svaku punu godinu staža osiguranja, 0,041666 za svaki mjesec staža osiguranja i 0,001388 za svaki dan staža osiguranja.

#### **Članak 47.** **(Vrijednost općeg boda)**

Vrijednost općeg boda na dan stupanja na snagu ovog zakona iznosi 14.00 KM.

### **POGLAVLJE II. PRAVA NA OSNOVU INVALIDNOSTI**

#### **Članak 48.** **(Pojam invalidnosti)**

(1) Invalidnost kod osiguranika u obaveznom osiguranju postoji kada se utvrdi da je, zbog trajnih promjena u zdravstvenom stanju koje se ne mogu otkloniti liječenjem ili medicinskom rehabilitacijom, nastala promijenjena radna sposobnost ili gubitak sposobnosti za rad na radnom mjestu odnosno poslu koji je obavljao na dan ocjene radne sposobnosti ili koji je obavljao prije prestanka osiguranja.

(2) Promijenjena radna sposobnost postoji kada osiguranik u obaveznom osiguranju, zbog trajnih promjena u zdravstvenom stanju, sa radnim naporom koji ne ugrožava njegovo zdravstveno stanje, ne može da radi na radnom mjestu odnosno poslu iz stavka (1) ovog članka, ali može sa punim radnim vremenom, sa ili bez prekvalifikacije ili dokvalifikacije, da radi na drugom radnom mjestu odnosno poslu koji odgovara njegovoj stručnoj spremi odnosno radnoj sposobnosti stečenoj radom.

(3) Gubitak radne sposobnosti (I. kategorija invalidnosti) postoji kada se utvrdi da osiguranik u obaveznom osiguranju trajno nije sposoban za rad na radnom mjestu odnosno poslu koji je obavljao na dan ocjene radne sposobnosti ili koje je obavljao prije prestanka osiguranja, kao ni za drugo radno

mjesto odnosno posao koji odgovara njegovoj stručnoj spremi odnosno radnoj sposobnosti stečenoj radom niti se prekvalifikacijom ili dokvalifikacijom može osposobiti za druge poslove koji odgovaraju njegovoj stručnoj spremi odnosno radnoj sposobnosti stečenoj radom.

(4) Invalidnost prema stavku (1) ovog članka može prouzrokovati povreda na radu, profesionalna bolest, povreda van rada i bolest.

(5) Invalidnost kod osiguranika poljoprivrednika postoji kada se utvrdi da je, zbog trajnih promjena u zdravstvenom stanju koje se ne mogu otkloniti liječenjem ili medicinskom rehabilitacijom, zbog povrede van rada ili zbog bolesti, nastala potpuna nesposobnost za obavljanje poljoprivredne djelatnosti odnosno poslova koje redovno obavlja u svom poljoprivrednom gazdinstvu.

(6) Invalidnost kod osiguranika u dobrovoljnom osiguranju postoji kada se utvrdi da je, zbog trajnih promjena u zdravstvenom stanju koje se ne mogu otkloniti liječenjem ili medicinskom rehabilitacijom, nastala potpuna nesposobnost za privređivanje.

(7) Potpuna nesposobnost za privređivanje postoji kada osoba zbog vrste i težine tjelesnog ili mentalnog oštećenja ili vrste i težine psihičke bolesti nije sposobna za obavljanje najjednostavnijih poslova.

#### **Članak 49.** **(Povreda na radu)**

(1) Povredom na radu smatra se:

a) povreda osiguranika, prouzrokovana neposrednim i kratkotrajnim mehaničkim, fizičkim ili kemijskim djelovanjem, naglim promjenama položaja tijela, iznenadnim opterećenjem tijela ili drugim promjenama fiziološkog stanja organizma, ako je takva povreda uzročno vezana za obavljanje posla koji je osnov osiguranja,

b) povreda koju osiguranik pretrpi na redovnom putu od stana do mjesta rada i obratno, odnosno radi obavljanja djelatnosti na osnovu koje je osiguran.

(2) Povredom na radu u smislu ovog zakona, ne smatra se povreda na radu ukoliko je prouzrokovana:

a) namjerno ili iz krajnje nepažnje osiguranika koji je obavljao radne obaveze, kao i na redovnom putu od stana do mjesta rada i obratno,

b) pijanstvom osiguranika,

c) isključivom odgovornošću treće osobe,

d) zbog više sile,

e) zbog obavljanja aktivnosti koje nisu u vezi s obavljanjem radnih aktivnosti,

f) usljed namjernog nanošenja ozljede osiguraniku od strane druge osobe izazvanog osobnim odnosom s osiguranom osobom koje se ne može dovesti u vezu sa radno-pravnom aktivnosti,

g) usljed namjernog nekorištenja opreme zaštite na radu i nepoštivanja propisa o zaštiti na radu.

(3) U slučaju spora iz stavka (2) ovog članka teret dokazivanja je na poslodavcu.

#### **Članak 50.** **(Profesionalna bolest)**

Profesionalne bolesti u smislu ovog zakona su određene bolesti nastale u toku osiguranja, prouzrokovane dužim neposrednim uticajem procesa rada i uslova rada na radnim mjestima odnosno poslovima koje je osiguranik obavljao.

#### **Članak 51.** **(Lista profesionalnih bolesti)**

Propis o listi profesionalnih bolesti, radna mjesta i poslove na kojima se te bolesti pojavljuju i uvjete pod kojima se smatraju profesionalnim, na prijedlog Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog

stanja (u daljnjem tekstu: Institut), utvrđuje Ministarstvo i taj propis objavljuje u "Službenim novinama Federacije BiH".

#### **Članak 52.**

##### **(Prava osiguranika sa promijenjenom radnom sposobnosti)**

(1) Osiguranik kod kojeg je utvrđena promijenjenaradna sposobnost ima pravo na:

- a) raspoređivanje na drugo radno mjesto,
- b) prekvalifikaciju ili dokvalifikaciju,
- c) novčanu naknadu u vezi sa promijenjenom radnom sposobnošću.

(2) Prava iz stavka (1) ovog članka osiguraniku osigurava poslodavac kod koga je radio u vrijeme nastanka invalidnosti.

#### **Članak 53.**

##### **(Pravo osiguranika na raspoređivanje na drugo radno mjesto)**

(1) Osiguranik sa promijenjenom radnom sposobnošću ima pravo na raspoređivanje na drugo radno mjesto koje odgovara njegovoj smanjenoj radnoj sposobnosti.

(2) Pravo na raspoređivanje na drugo radno mjesto osigurava se i osiguraniku nakon završene prekvalifikacije ili dokvalifikacije.

#### **Članak 54.**

##### **(Pravo osiguranika na prekvalifikaciju i dokvalifikaciju)**

(1) Osiguranik sa promijenjenom radnom sposobnošću ima pravo na prekvalifikaciju ili dokvalifikaciju ukoliko se, s obzirom na njegovu stručnu spremu i promijenjenu radnu sposobnost, može osposobiti za rad na drugom radnom mjestu sa punim radnim vremenom.

(2) Prekvalifikacija ili dokvalifikacija se osigurava osiguraniku do navršenih 55 godina života.

#### **Članak 55.**

##### **(Pravo osiguranika na naknadu plaće)**

Osiguranik kome se na osnovu promijenjene radne sposobnosti osigurava pravo na raspoređivanje na drugo radno mjesto, odnosno pravo na prekvalifikaciju ili dokvalifikaciju ima pravo na:

- a) naknadu plaće od dana nastanka invalidnosti do dana rasporeda na drugo radno mjesto, odnosno do upućivanja na prekvalifikaciju ili dokvalifikaciju, kao i od dana završene prekvalifikacije ili dokvalifikacije do rasporeda na drugo radno mjesto (u daljnjem tekstu: naknada zbog čekanja),
- b) naknadu plaće za vrijeme prekvalifikacije ili dokvalifikacije (u daljnjem tekstu: naknada za vrijeme prekvalifikacije ili dokvalifikacije) i
- c) naknadu plaće zbog manje plaće na drugom radnom mjestu (u daljnjem tekstu: naknada zbog manje plaće), pod uslovom da je promijenjena radna sposobnost nastala po osnovu povrede na radu ili profesionalne bolesti.

#### **Članak 56.**

##### **(Osnovica za određivanje naknade plaće i valorizacija plaće)**

(1) Osnovica za određivanje naknade plaće (u daljnjem tekstu: osnovica naknade) je prosječna neto plaća koju je osiguranik ostvario u godini koja prethodi godini nastanka invalidnosti, valorizacijom dovedena na nivo plaća za mjesec za koji se isplaćuje naknada.

(2) Valorizacija u skladu sa stavkom (1) ovog članka vrši se tako što se prosječna neto plaća koju je osiguranik ostvario u godini koja prethodi godini nastanka invalidnosti usklađuje sa kretanjem prosječne neto plaće svih zaposlenih kod poslodavca i dovodi na nivo plaća za mjesec za koji se isplaćuje naknada.

(3) Naknada plaće ne može biti manja od najniže plaće utvrđene Općim kolektivnim ugovorom za teritorij Federacije BiH.

#### **Članak 57.** **(Isplata naknade)**

(1) Naknada zbog čekanja pripada od dana nastanka invalidnosti do dana rasporeda na drugo radno mjesto, odnosno do dana upućivanja na prekvalifikaciju ili dokvalifikaciju, kao i od dana završene prekvalifikacije ili dokvalifikacije do dana rasporeda na drugo radno mjesto i isplaćuje se u visini osnovice naknade.

(2) Naknada za vrijeme prekvalifikacije ili dokvalifikacije pripada za vrijeme trajanja prekvalifikacije ili dokvalifikacije i isplaćuje se u visini osnovice naknade.

(3) Naknada zbog manje plaće pripada od dana rasporeda na drugo radno mjesto i isplaćuje se u visini razlike između osnovice naknade i neto plaće osiguranika na drugom radnom mjestu.

### **POGLAVLJE III. INVALIDSKA MIROVINA**

#### **Članak 58.** **(Uvjeti za invalidsku mirovinu)**

(1) Osiguranik, kod koga je utvrđena I. kategorija invalidnosti stiče pravo na invalidsku mirovinu:

a) ako je invalidnost prouzrokovana povredom na radu ili profesionalnom bolešću, bez obzira na dužinu mirovinskog staža;

b) ako je invalidnost prouzrokovana povredom van rada ili bolešću, pod uvjetom da je prije nastanka invalidnosti imao navršen mirovinski staž koji mu pokriva najmanje jednu trećinu razdoblja od navršenih najmanje 20 godina života do dana nastanka invalidnosti (u daljnjem tekstu: radni vijek), računajući radni vijek na pune godine.

(2) Osiguranik kod koga je utvrđena I. kategorija invalidnosti do navršene 30. godine života stiče pravo na invalidsku mirovinu ako je invalidnost prouzrokovana povredom van rada ili bolešću, pod uvjetom da prije nastanka invalidnosti ima navršen mirovinski staž koji mu pokriva najmanje jednu trećinu radnog vijeka, ali najmanje jednu godinu staža osiguranja.

(3) Osiguraniku iz st. (1) i (2) ovog članka koji je bio na redovnom školovanju i takvim školovanjem stekao višu ili visoku stručnu spremu, radni vijek se računa od 22 godine života, ako je stekao višu stručnu spremu, odnosno od 25 godina, ako je stekao visoku stručnu spremu.

#### **Članak 59.** **(Odlučivanje o pravu iz mirovinskog i invalidskog osiguranja)**

Kada je za rješavanje o pravu iz mirovinskog i invalidskog osiguranja potrebno utvrditi invalidnost i potpunu nesposobnost za privređivanje, nositelj osiguranja donosi rješenje o pravima po osnovu tih činjenica utvrđenih na osnovu nalaza, ocjene i mišljenja Instituta.

#### **Članak 60.** **(Način određivanja invalidske mirovine)**

Invalidska mirovina se određuje na isti način kao i starosna mirovina.

**Članak 61.**  
**(Najniži iznos invalidske mirovine)**

Osiguraniku koji ima manje od 15 godina staža osiguranja invalidska mirovina se određuje za staž osiguranja od 15 godina, koja ne može biti manja od iznosa najniže mirovine određene sukladno ovom zakonu.

**Članak 62.**  
**(Invalidska mirovina u slučaju povrede na radu ili profesionalne bolesti)**

Osiguraniku kod koga je invalidnost prouzrokovana povredom na radu ili profesionalnom bolešću invalidska mirovina se određuje za staž osiguranja od 40 godina.

**Članak 63.**  
**(Određivanje invalidske mirovine uzrokovane kombiniranim uzrocima invalidnosti)**

(1) Osiguraniku koji ispunjava uvjet za invalidsku mirovinu u pogledu mirovinskog staža i kod koga je invalidnost prouzrokovana djelimično povredom na radu ili profesionalnom bolešću, a djelimično povredom van rada ili bolešću određuje se jedna invalidska mirovina koja se sastoji od dijela određenog na osnovu povrede na radu ili profesionalne bolesti i dijela na osnovu povrede van rada ili bolesti, prema njihovom utjecaju na ukupnu invalidnost.

(2) Mirovina određena na način iz stavka (1) ovog članka ne može iznositi više od mirovine koja bi pripadala osiguraniku za 40 godina mirovinskog staža.

**Članak 64.**  
**(Posebni slučajevi utvrđivanja osobnog koeficijenta)**

Osiguraniku koji do nastanka invalidnosti ima plaće, odnosno osnovice osiguranja samo u kalendarskoj godini u kojoj je invalidnost nastala, osobni koeficijent utvrđuje se tako što se ukupan iznos plaća, odnosno osnovica osiguranja ostvarenih za pune mjesece u toj godini podijeli sa ukupnim iznosom prosječnih plaća u Federaciji u istom razdoblju.

**Članak 65.**  
**(Utvrđivanje koeficijenta u slučaju kada nije ostvarena plaća)**

Osiguraniku koji do nastanka invalidnosti nije ostvario plaću ni za jedan mjesec, osobni koeficijent utvrđuje se tako što se mjesečna plaća koja bi mu pripadala za radno mjesto na kome je radio na dan nastanka invalidnosti, podijeli sa prosječnom plaćom u Federaciji za taj mjesec.

**Članak 66.**  
**(Godišnji osobni koeficijent za invalidsku mirovinu osiguranika u određenim okolnostima)**

Osobi koja ostvaruje pravo na invalidsku mirovinu kao osiguranik iz članka 17. ovog zakona godišnji osobni koeficijent ne može biti manji od 0,5.

**POGLAVLJE IV. NOVČANA NAKNADA ZA TJELESNU ONESPOSOBLJENOST**

**Članak 67.**  
**(Tjelesna onesposobljenost)**

(1) Tjelesna onesposobljenost postoji kada je osiguranik pretrpio gubitak, ozbiljnu povredu ili značajnu onesposobljenost organa ili dijelova tijela što pogoršava prirodnu aktivnost organizma i zahtijeva veći napor za zadovoljavanje životnih potreba, bez obzira da li je na taj način prouzrokovana invalidnost ili ne.

(2) Pravo na novčanu naknadu zbog tjelesne onesposobljenosti stječe osiguranik čija je tjelesna onesposobljenost u iznosu od najmanje 30% nastala kao rezultat povrede na radu ili bolesti uzrokovane radom.

(3) Vrste tjelesne onesposobljenosti na temelju kojih se stiče pravo na novčanu naknadu kao i postotak takve onesposobljenosti utvrđuju se zakonom.

(4) Osnov za novčanu naknadu za tjelesnu onesposobljenost je najniži iznos mirovine utvrđen sukladno ovom zakonu.

(5) Novčana naknada za tjelesnu onesposobljenost se utvrđuje prema postotku tjelesne onesposobljenosti i izražava se u odgovarajućem postotku od osnova te iznosi:

| <b>Za tjelesnu onesposobljenost od</b> | <b>Stupanj</b> | <b>Novčana naknada izražena kao postotak od osnove</b> |
|----------------------------------------|----------------|--------------------------------------------------------|
| 100%                                   | 1              | 60%                                                    |
| 90%                                    | 2              | 54%                                                    |
| 80%                                    | 3              | 48%                                                    |
| 70%                                    | 4              | 42%                                                    |
| 60%                                    | 5              | 36%                                                    |
| 50%                                    | 6              | 30%                                                    |
| 40%                                    | 7              | 24%                                                    |
| 30%                                    | 8              | 18%                                                    |

(6) Osiguranik ima pravo na novčanu naknadu od trenutka nastupanja tjelesne onesposobljenosti ukoliko je zahtjev za naknadu podnesen u roku od tri mjeseca od dana nastupanja tjelesne onesposobljenosti. Ako je zahtjev podnesen nakon isteka predviđenog razdoblja, osiguranik ima pravo na novčanu naknadu od prvog dana u mjesecu nakon podnošenja zahtjeva i za tri mjeseca unazad.

(7) Ako je osiguranik za isti slučaj tjelesne onesposobljenosti stekao pravo na novčanu naknadu i na osnovu ovog zakona i na osnovu drugih propisa, u tom slučaju može po vlastitom izboru koristiti bilo koji od ova dva osnova za naknadu.

**POGLAVLJE V. OBITELJSKA MIROVINA**

**Članak 68.**  
**(Uvjeti za obiteljsku mirovinu)**

Pravo na obiteljsku mirovinu imaju članovi obitelji umrlog osiguranika koji je na dan smrti ispunjavao uvjete za starosnu ili invalidsku mirovinu i članovi obitelji umrlog korisnika starosne ili invalidske mirovine.

**Članak 69.**  
**(Članovi obitelji umrlog osiguranika)**

Članovima obitelji umrlog osiguranika, odnosno korisnika mirovine smatraju se:

- a) bračni supružnik (udovica odnosno udovac),
- b) razvedeni bračni supružnik, ako mu je pravomoćnom presudom suda dosuđeno pravo na izdržavanje,
- c) dijete, rođeno u braku ili van braka, te usvojeno dijete,
- d) pastarak ukoliko ga je umrli osiguranik, odnosno korisnik mirovine izdržavao,
- e) dijete-unuče bez oba roditelja ukoliko ga je umrli osiguranik, odnosno korisnik mirovine izdržavao.

**Članak 70.**  
**(Uvjeti za obiteljsku mirovinu udovice)**

(1) Udovica ima pravo na obiteljsku mirovinu:

- a) ako je na dan smrti supruga navršila 50 godina života,
- b) ako je na dan smrti supruga bila potpuno nesposobna za privređivanje, odnosno ako je takva nesposobnost nastala u roku jedne godine od dana smrti supruga,
- c) ako je poslije smrti supruga ostalo jedno ili više djece koja imaju pravo na obiteljsku mirovinu, a ona obavlja roditeljske dužnosti prema toj djeci.

(2) Udovica kojoj pravo na obiteljsku mirovinu ostvarenu sukladno stavku (1) točka c) ovog članka prestane prije navršenih 50 ali poslije navršenih 45 godina života može ponovo ostvariti pravo na obiteljsku mirovinu kad navrší 50 godina života.

(3) Udovica koja nije ostvarila pravo na obiteljsku mirovinu sukladno stavku (1) točka c) ovog članka, iako je ispunjavala uvjete, može ostvariti pravo na obiteljsku mirovinu i nakon prestanka prava na obiteljsku mirovinu djece, pod uvjetima utvrđenim ovim zakonom.

(4) Udovica koja u toku korištenja prava na obiteljsku mirovinu, ostvarenu sukladno stavku (1) točka c) ovog članka, postane potpuno nesposobna za privređivanje zadržava pravo na obiteljsku mirovinu dok postoji takva nesposobnost.

(5) Udovica koja u toku korištenja prava sukladno stavku (1) točka c) ovog članka navrší 50 godina života zadržava pravo na obiteljsku mirovinu.

(6) Udovica koja do smrti supruga nije navršila 50 ali je imala navršenih 45 godina života ima pravo na obiteljsku mirovinu kad navrší 50 godina života.

(7) Udovica koja je do smrti supruga ili do prestanka prava na obiteljsku mirovinu navršila 45 godina života ima pravo na obiteljsku mirovinu prije navršenih 50 godina života, ako postane potpuno nesposobna za privređivanje.

(8) Udovica ima pravo na obiteljsku mirovinu i kad je dijete osiguranika, odnosno korisnika mirovine rođeno 300 dana nakon njegove smrti.

(9) Izuzetno od uvjeta propisanih u st. (1) do (8) ovog članka, udovica šehida, odnosno poginulog branitelja, ima pravo na obiteljsku mirovinu kada navrší 45 godina života.

**Članak 71.**  
**(Uvjeti za obiteljsku mirovinu udovca)**

(1) Udovac ima pravo na obiteljsku mirovinu:

- a) ako je na dan smrti supruge navršio 60 godina života,
- b) ako je na dan smrti supruge bio potpuno nesposoban za privređivanje, odnosno ako je takva nesposobnost nastala u roku jedne godine od dana smrti supruge,
- c) ako je poslije smrti supruge ostalo jedno ili više djece koja imaju pravo na obiteljsku mirovinu, a on

obavlja roditeljske dužnosti prema toj djeci.

(2) Udovac kome pravo na obiteljsku mirovinu ostvarenu prema odredbama stavka (1) točka c) ovog članka prestane prije navršenih 60 ali poslije navršenih 55 godina života može ponovo ostvariti pravo kad navrší 60 godina života.

(3) Udovac koji nije ostvario pravo na obiteljsku mirovinu sukladno stavku (1) točka c) ovog člana, iako je ispunjavao uvjete, može ostvariti pravo na obiteljsku mirovinu i nakon prestanka prava na obiteljsku mirovinu djece, pod uvjetima utvrđenim ovim zakonom.

(4) Udovac koji u toku korištenja prava na obiteljsku mirovinu ostvarenu sukladno stavku (1) točka c) ovog člana postane potpuno nesposoban za privređivanje zadržava pravo na obiteljsku mirovinu dok postoji takva nesposobnost.

(5) Udovac koji u toku korištenja prava sukladno stavku (1) točka c) ovog članka navrší 60 godina života zadržava pravo na obiteljsku mirovinu.

(6) Udovac koji do smrti supruge nije navršio 60 ali je imao navršenih 55 godina života ima pravo na obiteljsku mirovinu kad navrší 60 godina života.

(7) Udovac koji je do smrti supruge ili do prestanka prava na obiteljsku mirovinu navršio 55 godina života ima pravo na obiteljsku mirovinu prije navršenih 60 godina života, ako postane potpuno nesposoban za privređivanje.

(8) Izuzetno od uvjeta propisanih u st. (1) do (7) ovog članka, udovac šehida-žene, odnosno poginule braniteljice, ima pravo na obiteljsku mirovinu kada navrší 60 godina života.

## **Članak 72.**

### **(Uvjeti za obiteljsku mirovinu supružnika iz razvedenog braka)**

Pravo na obiteljsku mirovinu ima i supružnik iz razvedenog braka, ako mu je pravomoćnom sudskom presudom dosuđeno pravo na izdržavanje, te ukoliko ispunjava uvjete iz ovog zakona.

## **Članak 73.**

### **(Uvjeti za obiteljsku mirovinu djeteta)**

(1) Dijete ima pravo na obiteljsku mirovinu do navršenih 15 godina života.

(2) Poslije navršenih 15 godina života, dijete ima pravo na obiteljsku mirovinu do završetka redovnog školovanja, ali najkasnije do navršenih 26 godina života.

(3) Redovnim školovanjem, u smislu ovog zakona, ne smatra se školovanje u školi istog ili nižeg stupnja obrazovanja od škole koju je dijete završilo.

(4) Dijete kod koga nastupi nesposobnost za samostalan život i rad prije 15. godine života ima pravo na obiteljsku mirovinu dok ta nesposobnost traje.

(5) Dijete kod koga nesposobnost za privređivanje nastupi poslije 15. godine života, a prije smrti osiguranika odnosno korisnika mirovine ima pravo na obiteljsku mirovinu ako ga je osiguranik odnosno korisnik mirovine izdržavao do svoje smrti.

(6) Dijete kod koga u toku korištenja prava na obiteljsku mirovinu nastupi nesposobnost za samostalan život i rad ili nesposobnost za privređivanje zadržava pravo na mirovinu dok ta nesposobnost traje.

(7) Nesposobnost za samostalan život i rad postoji kada se osoba zbog vrste i težine tjelesnog ili mentalnog oštećenja ili vrste i težine psihičke bolesti ne može osposobiti za obavljanje najjednostavnijih poslova.

## **Članak 74.**

### **(Izdržavani član obitelji i obiteljsko domaćinstvo)**

(1) Osiguranik, odnosno korisnik mirovine izdržavao je člana obitelji ako prosječni mjesečni prihod

člana obiteljskog domaćinstva podnosioca za ostvarivanje prava na obiteljsku mirovinu, u godini u kojoj je nastupila smrt osiguranika odnosno korisnika mirovine, ne prelazi iznos najniže mirovine u Federaciji iz prethodne godine, određene sukladno ovom zakonu.

(2) Obiteljskim domaćinstvom sukladno stavku (1) ovog članka smatraju se supružnici i njihova djeca (rođena u braku i van braka, usvojena, pastorki i unučad koje je izdržavao).

#### **Članak 75.** **(Način utvrđivanja obiteljske mirovine)**

(1) Obiteljska mirovina poslije smrti osiguranika se određuje od invalidske mirovine koja bi mu pripadala na dan smrti, a u postotku koji se utvrđuje prema broju članova obitelji koji imaju pravo na mirovinu.

(2) Obiteljska mirovina poslije smrti korisnika starosne ili invalidske mirovine određuje se od mirovine koja je pripadala korisniku na dan smrti, a u postotku koji se utvrđuje prema broju članova obitelji koji imaju pravo na mirovinu.

#### **Članak 76.** **(Iznosi obiteljske mirovine)**

(1) U ovisnosti od broja članova obitelji koji ostvaruju pravo, obiteljska mirovina iznosi:

- a) za jednog člana 70% od mirovine od koje se određuje,
- b) za dva člana 80% od mirovine od koje se određuje,
- c) za tri člana 90% od mirovine od koje se određuje i
- d) za četiri i više članova 100% od mirovine od koje se određuje.

(2) Dijete, odnosno djeca bez obaroditelja imaju pravo na obiteljsku mirovinu upunom iznos koji pripada osiguraniku, odnosno korisniku mirovine, ukoliko ispunjavaju uvjete propisane ovim zakonom.

#### **Članak 77.** **(Dijeljenje obiteljske mirovine)**

Ako pravo na obiteljsku mirovinu imaju supružnik umrlog osiguranika, odnosno korisnika mirovine i razvedeni supružnik kome je dosuđeno pravo na izdržavanje, obiteljska mirovina određuje se u visini koja pripada za jednog člana obitelji i dijeli se na jednake dijelove.

### **POGLAVLJE VI. USKLAĐIVANJE OPĆEG BODA I MIROVINA**

#### **Članak 78.** **(Usklađivanje općeg boda)**

(1) Vrijednost općeg boda iz članka 47. ovog zakona usklađuje se 15. travnja svake godine, počevši od 01.01.2019. godine, prema postotku porasta prosječne bruto plaće u Federaciji u prethodnoj godini.

(2) U slučaju promjene obuhvata bruto plaće u smislu Zakona o porezu na dohodak, vrijednost općeg boda će se uskladiti prema odredbi članka 79. stavak (1) ovog zakona.

(3) Usklađivanje vrijednosti boda iz stavka (2) može se provoditi najviše dvije uzastopne kalendarske godine.

(4) Vrijednost općeg boda iz stavka (1) ovog članka, uz suglasnost Vlade Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vlada Federacije), utvrđuje i objavljuje nositelj osiguranja u "Službenim novinama Federacije BiH".

**Članak 79.**  
**(Usklađivanje mirovina)**

(1) Mirovine se usklađuju 15. travnja svake godine na način da se usklađivanje vrši u visini zbira 50 % postotka porasta potrošačkih cijena i 50 % postotka porasta realnog bruto društvenog proizvoda u Federaciji u prethodnoj godini, a prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, osim mirovina ostvarenih u godini u kojoj se vrši usklađivanje, a najviše do stope rasta realnog bruto društvenog proizvoda u prethodnoj godini.

(2) Izuzetno od stavka (1) ovog članka najviše mirovine se neće usklađivati/povećavati sve dok najniži iznos mirovine ne dostigne 1/5 (jednu petinu) iznosa najviše mirovine ostvarene po zakonu.

**Članak 80.**  
**(Izvanredno usklađivanje mirovina)**

(1) Vlada Federacije može odlučiti da izvrši izvanredno usklađivanje mirovina.

(2) Izvanredno usklađivanje može se provesti jednom u tekućoj godini ako je stopa rasta realnog bruto društvenog proizvoda u prethodne dvije kalendarske godine veća od 3% i ako nema akumuliranog deficita proračuna Federacije, a najviše do stope rasta realnog bruto društvenog proizvoda u prethodnoj godini.

(3) Odluku iz stavka (1) ovog članka Vlada Federacije, donosi do kraja mjeseca od kojeg se vrši izvanredno usklađivanje.

**POGLAVLJE VII. NAJNIŽA I ZAJAMČENA MIROVINA**

**Članak 81.**  
**(Najniža i zajamčena mirovina)**

(1) Najniži iznos mirovine pripada korisniku starosne, obiteljske, odnosno invalidske mirovine, a kome je mirovina određena u manjem iznosu od mirovine utvrđene po odredbama stavka (2) ovog članka.

(2) Najniži iznos mirovine je iznos najniže mirovine isplaćene za prosinac 2016. godine u Federaciji, usklađene za sva pripadajuća povećanja na dan ostvarivanja prava, a dalje se usklađuje sukladno članku 79. stavak (1) ovog zakona.

(3) Izuzetno, ukoliko postoje financijske mogućnosti, Vlada Federacije može posebnom odlukom utvrditi povećanje iznosa najniže mirovine u postotku većem od postotka iz stavka (2) ovog članka, a najviše do stope rasta realnog bruto društvenog proizvoda u prethodnoj godini.

(4) Zajamčeni iznos mirovine pripada osiguraniku koji je ostvario pravo na mirovinu sa 40 godina staža osiguranja, a kome je mirovina određena u manjem iznosu od mirovine utvrđene po odredbama stavka (5) ovog članka.

(5) Zajamčeni iznos mirovine je iznos zajamčene mirovine isplaćene za prosinac 2016. godine u Federaciji, usklađene za sva pripadajuća povećanja na dan ostvarivanja prava, a dalje se usklađuje sukladno članku 79. stavak (1) ovog zakona.

**Članak 82.**  
**(Izuzeci od najniže mirovine)**

Odredbe članka 81. st.(1), (2), (4) i (5) ovog zakona ne odnose se na osiguranike koji su ostvarili pravo na srazmjerni dio mirovine po međunarodnim ugovorima, kao ni na korisnike koji nemaju prebivalište na teritoriji BiH, ukoliko međunarodnim ugovorom nije drugačije uređeno.

## **POGLAVLJE VIII. ZAJEDNIČKE ODREDBE**

### **Članak 83. (Momenat ostvarivanja prava)**

Pravo na starosnu i invalidsku mirovinu osigurava se nakon prestanka osiguranja.

### **Članak 84. (Nemogućnost prelaska starosne u invalidsku mirovinu)**

Promjene u zdravstvenom stanju korisnika starosne mirovine koji stekne status osiguranika, nakon ostvarivanja prava na mirovinu, bez obzira na uzrok, ne mogu biti razlog za ponovno priznavanje prava na mirovinu po osnovu nastale invalidnosti.

### **Članak 85. (Nemogućnost ostvarivanja prava po osnovu promijenjene radne sposobnosti)**

Prava na temelju promijenjene radne sposobnosti ne osiguravaju se osiguraniku koji ispuni jedan od uvjeta za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu ili koji ispuni uvjete za ostvarivanje prava na invalidsku mirovinu.

### **Članak 86. (Posebni slučajevi sankcija u vezi sa pravom na prekvalifikaciju ili dokvalifikaciju)**

Pravo na prekvalifikaciju ili dokvalifikaciju ne osigurava se osiguraniku koji bez opravdanog razloga ne počne sa prekvalifikacijom ili dokvalifikacijom u određenom roku ili koji neopravdano prekine započetu prekvalifikaciju ili dokvalifikaciju.

### **Članak 87. (Izuzeci kod ostvarivanja prava na osnovu povrede na radu ili profesionalne bolesti)**

Osiguraniku iz članka 12. toč. c), d) i e) ovog zakona ne osiguravaju se prava na osnovu povrede na radu ili profesionalne bolesti u vezi sa poslovima za koje ostvaruje ugovorenu naknadu.

### **Članak 88. (Dobrovoljno osiguranje i prava na osnovu povrede na radu ili profesionalne bolesti)**

Osiguraniku u dobrovoljnom osiguranju ne osiguravaju se prava na osnovu povrede na radu ili profesionalne bolesti.

### **Članak 89. (Odnos prava na obiteljsku mirovinu i obveznog osiguranja)**

Pravo na obiteljsku mirovinu osigurava se članu obitelji umrlog osiguranika, odnosno korisnika mirovine koji nije u obveznom osiguranju.

**Članak 90.**  
**(Izuzeci od ostvarivanja prava na obiteljsku mirovinu)**

(1) Pravo na obiteljsku mirovinu ne može ostvariti i koristiti član obitelji koji je namjerno uzrokovao smrt osiguranika ili korisnika mirovine i za takvo kazneno djelo je osuđen pravomoćnom presudom na kaznu zatvora.

(2) Član obitelji umrlog osiguranika ili korisnika mirovine, koji se namjerno onesposobio za rad radi ostvarivanja prava na obiteljsku mirovinu, ne može po tom temelju steći pravo na obiteljsku mirovinu.

**Članak 91.**  
**(Obiteljska mirovina i zaključenje braka)**

Ukoliko korisnik starosne ili invalidske mirovine zaključi brak sa navršениh 65 godina života, pravo na obiteljsku mirovinu osigurava se bračnom supružniku pod uvjetom da je brak trajao najmanje tri godine ili da imaju zajedničko dijete.

**Članak 92.**  
**(Status osiguranika po ranijim propisima)**

Prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja osiguravaju se i osobi koja nema status osiguranika po ovom zakonu, ali je taj status imalo po ranijim propisima, ukoliko ispunjava uvjete za ostvarivanje prava propisana ovim zakonom.

**POGLAVLJE IX. PRAVO NA MIROVINU POVRATNIKA U FEDERACIJU**

**Članak 93.**  
**(Pravo na mirovinu povratnika)**

(1) Povratnici iz Republike Srpske u Federaciju koji su bili korisnici mirovina ostvarenih u Društvenom fondu za mirovinsko i invalidsko osiguranje Bosne i Hercegovine Sarajevo i kojima je isplata mirovina vršena na teritoriju današnje Federacije do 30. travnja 1992. godine, od dana podnošenja zahtjeva imaju pravo na mirovinu kod nositelja osiguranja u Federaciji.

(2) Pravo iz stavka (1) ovog članka mogu ostvariti osobe koje su se vratile u Federaciju i koje su stekle status povratnika u smislu Zakona o raseljenim osobama i povratnicima u Federaciji Bosne i Hercegovine i izbjeglicama iz Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 15/05).

(3) Korisnici mirovina iz st. (1) i (2) ovog članka, kojima je nakon povratka iz Republike Srpske u Federaciju, nositelj osiguranja priznao pravo na isplatu mirovine, zadržavaju pravo na isplatu mirovine i u slučaju ako se kasnije odsele u inozemstvo.

**DIO PETI-OSTVARIVANJE I KORIŠTENJE PRAVA POGLAVLJE I. POKRETANJE POSTUPKA**

**Članak 94.**  
**(Načelo dvostupnosti i sudske zaštite)**

U postupku ostvarivanja prava iz mirovinskog osiguranja osigurava se dvostupnost rješavanja kod nositelja osiguranja, kao i sudska zaštita prava.

**Članak 95.**  
**(Obaveza pružanja stručne pomoći)**

U postupku ostvarivanja prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja, kao i u postupku utvrđivanja mirovinskog staža, nositelj osiguranja je obavezan da osiguranicima i korisnicima prava pruža stručnu pomoć.

**Članak 96.**  
**(Pokretanje postupka za starosnu mirovinu)**

Postupak za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu pokreće se na zahtjev osiguranika, a nakon prestanka osiguranja.

**Članak 97.**  
**(Pokretanje postupka za invalidsku mirovinu)**

- (1) Postupak za ostvarivanje prava na osnovu invalidnosti pokreće se na zahtjev osiguranika, nadležnog doktora medicine primarne zdravstvene zaštite ili poslodavca pod uvjetom da snosi troškove medicinskog vještačenja i da ima suglasnost sindikata.
- (2) Izuzetno, ukoliko osiguranik nije u mogućnosti da pokrene postupak za ostvarivanje prava na osnovu invalidnosti, zahtjev u njegovo ime može pokrenuti zakonski zastupnik ili punomoćnik.

**Članak 98.**  
**(Pokretanje postupka za obiteljsku mirovinu)**

Postupak za ostvarivanje prava na obiteljsku mirovinu pokreće se na zahtjev člana obitelji umrlog osiguranika, odnosno člana obitelji umrlog korisnika starosne ili invalidske mirovine.

**Članak 99.**  
**(Pokretanje postupka za utvrđivanje mirovinskog staža)**

Postupak za utvrđivanje mirovinskog staža pokreće se na zahtjev poslodavca, osiguranika, odnosno korisnika starosne ili invalidske mirovine, kao i na zahtjev člana obitelji umrlog osiguranika, odnosno člana obitelji umrlog korisnika starosne ili invalidske mirovine.

**POGLAVLJE II. POSTUPAK RJEŠAVANJA I ZAŠTITA PRAVA**

**Članak 100.**  
**(Rješavanje o pravima)**

- (1) O pravima iz mirovinskog i invalidskog osiguranja, kao i o utvrđivanju mirovinskog staža rješava nositelj osiguranja.
- (2) Staž osiguranja kod nositelja mirovinskog i invalidskog osiguranja u Federaciji i Republici Srpskoj priznavat će se sukladno sporazumu zaključenim između navedenih subjekata.
- (3) Osiguranici koji su ostvarili mirovinski staž u BiH do 30. travnja 1992. godine, prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja, po zakonu i primjenom međunarodnih ugovora, ostvaruju kod nositelja osiguranja u Federaciji, ukoliko je posljednje osiguranje bilo na teritoriji sadašnje Federacije.

(4) Nositelj osiguranja u Federaciji je nadležan i u slučaju ako je staž osiguranja nakon 30. travnja 1992. godine ostvaren isključivo na teritoriji sadašnje Federacije, odnosno poseban staž koji se priznaje po propisima Federacije.

(5) Ukoliko je staž osiguranja ostvaren nakon 30. travnja 1992. godine u oba entiteta, nositelj osiguranja u Federaciji prvi pristupa vođenju postupka ukoliko je posljednji staž osiguranja ostvaren na teritoriji Federacije, nakon čega se primjenjuje sporazum, drugi propis između entiteta ili propis države Bosne i Hercegovine.

(6) Za odlučivanje o pravu na obiteljsku mirovinu, poslije smrti korisnika mirovine, nadležan je nositelj osiguranja u Federaciji ukoliko je na dan smrti korisnika vršio isplatu mirovine.

#### **Članak 101.** **(Način utvrđivanja činjenica)**

(1) U cilju pravilnog evidentiranja podataka bitnih za ostvarivanje prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja, nositelj osiguranja vrši kontrolu točnosti podataka u smislu propisa o matičnoj evidenciji o osiguranicima i korisnicima prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja.

(2) O pravima iz mirovinskog i invalidskog osiguranja nositelj osiguranja rješava na osnovu podataka unesenih u matičnu evidenciju.

(3) Činjenice koje se ne mogu utvrditi na osnovu podataka iz matične evidencije, a koje su od značaja za ostvarivanje prava, utvrđuju se u postupku rješavanja o tim pravima, ili postupku iz članka 99. ovog zakona.

#### **Članak 102.** **(Odredbe o medicinskom vještačenju)**

(1) Postojanje invalidnosti osiguranika i nesposobnosti člana obitelji, kao uvjeta za ostvarivanje prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja, utvrđuje Institut, u skladu sa propisima o medicinskom vještačenju zdravstvenog stanja i ovom zakonu.

(2) Institut uređuje postupak ocjenjivanja radne sposobnosti, utvrđivanje invalidnosti osiguranika i nesposobnosti člana obitelji, obujam i sadržaj medicinske dokumentacije potrebne za vještačenje, nalaze, ocjene i mišljenja koje mogu donijeti organi vještačenja, definicije svih nalaza, ocjena i mišljenja, sadržaj obrazaca nalaza, ocjene i mišljenja, kao i postupak revizije i kontrole nalaza, ocjena i mišljenja.

#### **Članak 103.** **(Prvostupanjski i drugostupanjski postupak)**

(1) O pravima iz mirovinskog i invalidskog osiguranja i o utvrđivanju mirovinskog staža u prvom stupnju rješava nadležna služba nositelja osiguranja, na čijem području je osiguranik bio osiguran prije podnošenja zahtjeva za ostvarivanje prava ili utvrđivanje mirovinskog staža.

(2) Izuzetno od stavka (1) ovog članka, ako je od prestanka osiguranja do podnošenja zahtjeva za ostvarivanje prava ili utvrđivanje mirovinskog staža prošlo više od 12 mjeseci, u prvom stupnju nadležna je služba nositelja osiguranja na čijem području podnositelj zahtjeva ima prebivalište.

(3) O pravima iz mirovinskog i invalidskog osiguranja i o utvrđivanju mirovinskog staža, u drugom stupnju rješava ravnatelj nositelja osiguranja.

#### **Članak 104.** **(Žalba)**

Žalba protiv rješenja prvostupanjskog organa ne odlaže izvršenje rješenja.

**Članak 105.**  
**(Upravni spor)**

Protiv rješenja nositelja osiguranja donesenog u drugom stupnju može se pokrenuti upravni spor kod nadležnog suda.

**POGLAVLJE III. OSTVARIVANJE PRAVA**

**Članak 106.**  
**(Momenat ostvarivanja prava na starosnu mirovinu)**

(1) Pravo na starosnu mirovinu osiguranik stječe od prvog narednog dana nakon prestanka osiguranja, pod uvjetom da je zahtjev za ostvarivanje prava podnesen u roku od tri mjeseca od dana prestanka osiguranja.

(2) Ako je zahtjev za ostvarivanje prava podnesen poslije isteka roka iz stavka (1) ovog članka, pravo na starosnu mirovinu osiguranik stječe od dana podnošenja zahtjeva i za tri mjeseca unazad ako su na taj dan ispunjeni uvjeti za ostvarivanje prava.

**Članak 107.**  
**(Momenat ostvarivanja prava na invalidsku mirovinu)**

(1) Pravo na invalidsku mirovinu osiguranik stječe od dana nastanka invalidnosti.

(2) Pravo na invalidsku mirovinu osiguraniku se priznaje od dana utvrđivanja invalidnosti pod uvjetom da je zahtjev za ostvarivanje prava podnio u roku od tri mjeseca od dana ispunjenja uvjeta za ostvarivanje prava, a ukoliko je zahtjev za ostvarivanje prava podnio nakon isteka roka od tri mjeseca, pravo na invalidsku mirovinu se priznaje od dana podnošenja zahtjeva za ostvarivanje prava i za tri mjeseca unazad.

**Članak 108.**  
**(Momenat ostvarivanja prava na obiteljsku mirovinu)**

(1) Pravo na obiteljsku mirovinu iza umrlog osiguranika član obitelji stječe od dana kad su ispunjeni uvjeti za ostvarivanje prava, pod uvjetom da je zahtjev za ostvarivanje prava podnesen u roku od tri mjeseca od dana ispunjenja uvjeta.

(2) Pravo na obiteljsku mirovinu iza umrlog korisnika prava član obitelji stječe od prvog dana narednog mjeseca od dana smrti, pod uvjetom da je zahtjev za ostvarivanje prava podnesen u roku od tri mjeseca od dana ispunjenja uvjeta.

(3) Ako je zahtjev za ostvarivanje prava podnesen poslije isteka roka iz st. (1) i (2) ovog članka, pravo na obiteljsku mirovinu član obitelji ima od dana podnošenja zahtjeva i za tri mjeseca unazad ako su na taj dan ispunjeni uvjeti za ostvarivanje prava.

**Članak 109.**  
**(Obiteljska mirovina u slučaju kada pravo ostvaruje više članova obitelji)**

(1) Obiteljska mirovina se određuje kao jedna i kada pravo ostvaruje više članova obitelji, pod uvjetom da korisnici ne zahtijevaju da se mirovina isplaćuje odvojeno.

(2) Ako korisnici zahtijevaju da se mirovina isplaćuje odvojeno, dio mirovine koji pripada svakom korisniku određuje se tako što se iznos mirovine iz stavka (1) ovog članka podijeli sa brojem korisnika.

**Članak 110.**  
**(Ponovno određivanje iznosa obiteljske mirovine)**

(1) Ako neko od članova obitelji podnese zahtjev za ostvarivanje prava poslije članova obitelji koji su ostvarili pravo, određuje se novi iznos obiteljske mirovine od dana podnošenja zahtjeva i za tri mjeseca unazad.

(2) Ako nekom od članova obitelji prestane pravo na obiteljsku mirovinu, za preostale korisnike određuje se novi iznos obiteljske mirovine od prvog narednog dana nakon prestanka prava.

(3) Ako ostvaruje pravo sukladno članku 70. stavak (8) ovog zakona, ima pravo na obiteljsku mirovinu od dana smrti osiguranika, odnosno prvog dana narednog mjeseca od dana smrti korisnika mirovine, ukoliko je zahtjev podnijela u roku od tri mjeseca od dana rođenja djeteta.

**Članak 111.**  
**(Obaveza korištenja samo jednog prava na mirovinu)**

Osoba koja sukladno ovom zakonu ispunji uvjete za ostvarivanje prava na mirovinu po više osnova može, po vlastitom izboru, koristiti samo jedno od tih prava.

**POGLAVLJE IV. ISPLATA MIROVINA**

**Članak 112.**  
**(Isplata mirovina)**

Mirovina se isplaćuje od dana ispunjenja uvjeta propisanih za sticanje mirovine, ako je zahtjev podnjet u roku od tri mjeseca od dana ispunjenja uvjeta, a ako je zahtjev podnjet po isteku tog roka, od dana podnošenja zahtjeva i za tri mjeseca unazad.

**Članak 113.**  
**(Utvrđivanje mirovine i dospjela novčana primanja)**

(1) Mirovina se utvrđuje u mjesečnom iznosu i isplaćuje unazad, u tekućem mjesecu za prethodni mjesec.

(2) Dospjela novčana primanja proistekla iz ostvarenog prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja zastarijevaju u roku od tri mjeseca, od dana dospelosti.

**Članak 114.**  
**(Način isplate mirovine)**

(1) Nositelj osiguranja je obavezan da mirovinu isplaćuje korisniku u Federaciji, putem pošte ili putem banaka, a što će se urediti posebnim aktom nositelja osiguranja.

(2) Isplata mirovine u inozemstvo vrši se sukladno odredbama međunarodnih sporazuma o socijalnom osiguranju, a u slučaju kad sporazum nije zaključen, isplata se vrši po principu reciprociteta.

(3) Mirovina se isplaćuje državljaninu Federacije u inozemstvu, ako takva obaveza postoji po međunarodnom ugovoru. Ako ova obaveza ne postoji po međunarodnom ugovoru, nositelj osiguranja može odobriti isplatu, ako iz obiteljskih i zdravstvenih razloga državljanin Federacije odlazi na stalan boravak u inozemstvo.

**Članak 115.**  
**(Obaveze korisnika mirovine i obustava isplate)**

- (1) Korisnik mirovine je obavezan da, u roku od 15 dana od nastanka, nositelju osiguranja prijavi svaku činjenicu koja je od utjecaja na korištenje odnosno obujam prava.
- (2) Korisnik mirovine kome se isplata vrši van Federacije obavezan je da na kraju kalendarske godine, nositelju osiguranja dostavi potvrdu o životu.
- (3) Korisniku mirovine koji ne postupi na način iz st. (1) i (2) ovog članka ili se ne odazove pozivu nositelja osiguranja za činjenice za koje je vezano korištenje prava, isplata mirovine se obustavlja.

**Članak 116.**  
**(Obustava isplate u slučaju stjecanja statusa osiguranika u obveznom osiguranju)**

Korisniku mirovine koji sukladno ovom zakonu stekne status osiguranika u obveznom osiguranju, izuzev osiguranika iz članka 12. toč. c), d), e) i f) ovog zakona, isplata mirovine se obustavlja za razdoblje trajanja osiguranja.

**POGLAVLJE V. PONOVO ODREĐIVANJE MIROVINE**

**Članak 117.**  
**(Ponovno određivanje mirovine)**

Korisniku starosne mirovine koji stekne status osiguranika u obveznom osiguranju, nakon prestanka tog osiguranja, na njegov zahtjev će se odrediti novi iznos mirovine po odredbama ovog zakona pod uvjetom da je naknadno navršio najmanje šest mjeseci staža osiguranja ili će se na njegov zahtjev uspostaviti isplata ranije priznate mirovine.

**POGLAVLJE VI. PRESTANAK PRAVA**

**Članak 118.**  
**(Prestanak prava)**

- (1) Prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja prestaju smrću korisnika.
- (2) Mirovina za mjesec u kome je nastupila smrt korisnika isplaćuje se za cijeli mjesec.

**Članak 119.**  
**(Momenat prestanka prava)**

- (1) Prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja, prestaju kada u tijeku korištenja prestanu da postoje uvjeti za ostvarivanje tih prava.
- (2) Prava sukladna stavku (1) ovog članka prestaju od dana prestanka postojanja uvjeta za ostvarivanje prava.
- (3) Ukoliko korisnik obiteljske mirovine kome je pravo prestalo sukladno stavku (1) ovog članka ponovo podnese zahtjev za ostvarivanje prava na mirovinu, uspostaviti će se isplata ranije utvrđene mirovine nakon ispunjenja uvjeta propisanih ovim zakonom.

**Članak 120.**  
**(Posebni slučajevi prestanka prava)**

- (1) Prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja prestaju u slučaju kad se naknadno utvrdi da nisu bili ispunjeni uvjeti za ostvarivanje prava.
- (2) Postupak za prestanak prava sukladno stavku (1) ovog članka pokreće se po službenoj dužnosti, bez obzira na rok koji je protekao od dana donošenja rješenja kojim je priznato pravo.
- (3) Prava sukladna stavku (1) ovog članka prestaju od dana utvrđenog rješenjem nositelja osiguranja.

**Članak 121.**  
**(Prestanak isplate na zahtjev korisnika)**

- (1) Pravo na isplatu mirovina i naknada prestaje na zahtjev korisnika, od dana podnošenja zahtjeva, pod uvjetom da u zahtjevu nije precizno naveden datum prestanka.
- (2) Ukoliko korisnik kome je isplata mirovina i naknada prestala sukladno stavku (1) ovog članka ponovo podnese zahtjev za isplatu mirovine ili naknade, ista mu pripada od dana podnošenja zahtjeva i za tri mjeseca unazad.

**Članak 122.**  
**(Prestanak prava na obiteljsku mirovinu udovici)**

- (1) Pravo na obiteljsku mirovinu prestaje udovici mlađoj od 50 godina života koja stupi u brak, izuzev ako je pravo na obiteljsku mirovinu ostvarila zbog potpune nesposobnosti za privređivanje.
- (2) Udovica koja na osnovu smrti supruga iz novog braka ne ostvari pravo na obiteljsku mirovinu, ima pravo na obiteljsku mirovinu na osnovu supruga iz prvog braka, ako na dan smrti drugog supruga ima djece iz prvog braka koja koriste pravo na obiteljsku mirovinu, pod uvjetom da prema toj djeci vrši roditeljske dužnosti.

**Članak 123.**  
**(Prestanak prava na obiteljsku mirovinu udovcu)**

- (1) Pravo na obiteljsku mirovinu prestaje udovcu mlađem od 60 godina života koji stupi u brak, izuzev ako je pravo na obiteljsku mirovinu ostvario zbog potpune nesposobnosti za privređivanje.
- (2) Udovac koji na osnovu smrti supruge iz novog braka ne ostvari pravo na obiteljsku mirovinu, ima pravo na obiteljsku mirovinu po osnovu supruge iz prvog braka, ako na dan smrti druge supruge ima djece iz prvog braka koja koriste pravo na obiteljsku mirovinu pod uvjetom da prema toj djeci vrši roditeljske dužnosti.

**DIO ŠESTI-FINANCIRANJE POGLAVLJE I. TEKUĆE FINANCIRANJE**

**Članak 124.**  
**(Financiranje prava)**

Sredstva za ostvarivanje prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja i rad nositelja osiguranja osiguravaju se iz:

- a) doprinosa,
- b) proračuna Federacije,
- c) proračuna Bosne i Hercegovine,

- d) izdavanja u zakup i prodaje imovine nositelja osiguranja,
- e) kamata na novčana sredstva,
- f) usluga stručne službe nositelja osiguranja,
- g) subvencija, donacija i drugih izvora sukladno zakonu,
- h) kreditnih i drugih sredstava.

#### **Članak 125.** **(Korištenje sredstava)**

(1) Sredstva iz članka 124. ovog zakona koriste se za:

- a) isplatu mirovina,
- b) troškove isplate mirovina,
- c) troškove za rad organa i stručne službe nositelja osiguranja,
- d) troškove medicinskog vještačenja,
- e) nabavku opreme za rad stručne službe nositelja osiguranja,
- f) izgradnju, kupovinu i održavanje poslovnih objekata nositelja osiguranja,
- g) ostale troškove sukladno zakonu.

(2) Sredstva iz članka 124. ovog zakona mogu se koristiti i za pomoć u rehabilitaciji bolesnih i najugroženijih umirovljenika, što će se urediti aktom nositelja osiguranja, na koji suglasnost daje Ministarstvo, te sukladno financijskim mogućnostima i za financiranje i rad udruga umirovljenika na nivou Federacije.

### **POGLAVLJE II. DOPRINOSI**

#### **Članak 126.** **(Upućujuće norme o doprinosima)**

Doprinosi, obveznici doprinosa, uplatitelji doprinosa, osnovice i stope doprinosa, način obračuna i rokovi plaćanja, kao i druga pitanja koja se odnose na doprinose uređuju se posebnim zakonom.

#### **Članak 127.** **(Stopa doprinosa za staž osiguranja sa uvećanim trajanjem)**

Stopa doprinosa za osiguranika kome se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem uvećava se aktuarski neutralno, a što će se urediti posebnim zakonom.

#### **Članak 128.** **(Upućujuće norme o obvezniku uplate doprinosa)**

(1) Obveznik uplate doprinosa je obavezan da uplati doprinos za mirovinsko i invalidsko osiguranje za sve obveznike doprinosa, sukladno posebnom zakonu.

(2) Ukoliko ne postoji obveznik uplate doprinosa iz stavka (1) ovog članka, utvrđene zaostale obaveze može izmiriti i sam osiguranik ili kupac obveznika uplate doprinosa, kao i drugi organ uprave sukladno posebnom propisu.

### **POGLAVLJE III. SREDSTVA IZ PRORAČUNA FEDERACIJE**

#### **Članak 129.** **(Sredstva iz proračuna)**

(1) Federacija iz proračuna, sukladno finansijskim mogućnostima, osigurava nositelju osiguranja sredstva za pokriće obaveza nastalih po osnovu:

a) prava ostvarenih na temelju posebnih propisa o povoljnijem umirovljenju i to u iznosu propisanom svakim od posebnih propisa o povoljnijem umirovljenju,

b) prava ostvarenih na temelju posebnog staža iz članka 36. ovog zakona,

c) isplate mirovina vojnim osiguranicima pripadnicima bivše JNA državljanima BiH (u daljnjem tekstu: vojni osiguranici bivše JNA)–korisnicima mirovine koji imaju prebivalište na teritoriji Federacije, a kojima se mirovina isplaćuje u visini 50% iznosa mirovine određene sukladno propisima o mirovinskom i invalidskom osiguranju vojnih osiguranika koji su se primjenjivali do dana stupanja na snagu Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br. 29/98, 49/00, 32/01, 73/05, 59/06, 4/09 i 55/12),

d) prava ostvarenih na temelju stavka (9) članka 70. ovog zakona,

e) prava ostvarenih na temelju stavka (8) članka 71. ovog zakona.

(2) Korisniku mirovine iz stavka (1) točka c) ovog članka mirovina se isplaćuje u drugu državu sukladno članku 114. ovog zakona.

### **Članak 130.**

#### **(Uvođenje trezorskog poslovanja nositelja osiguranja)**

(1) Finansijsko poslovanje nositelja osiguranja obavlja se preko računa proračuna Federacije.

(2) Sredstva za obavljanje djelatnosti nositelja osiguranja osiguravaju se prema odredbama ovoga zakona i drugih zakona.

(3) Prihodi i sredstva za financiranje rashoda iz članka 125. ovoga zakona i njihov raspored utvrđuju se finansijskim planom nositelja osiguranja koji je sastavni dio proračuna Federacije.

(4) Ukoliko prihodi nositelja osiguranja ne pokrivaju rashode za isplatu mirovina, u tekućem mjesecu, potrebna razlika sredstava namirit će se iz proračuna Federacije, odnosno drugih izvora koje osigura Federacija.

(5) Višak sredstava od doprinosa i drugih izvora je prihod proračuna Federacije.

### **Članak 131.**

#### **(Dinamika osiguravanja sredstava i podzakonski propisi)**

(1) Sredstva iz čl. 129. i 130. ovog zakona, Federacija osigurava mjesečno, najkasnije do petog u mjesecu za prethodni mjesec.

(2) Federalno ministarstvo financija može donijeti propis kojim će se urediti način obračuna i utvrđivanja visine obaveze sukladno stavku (1) ovog članka.

## **DIO SEDMI-NAKNADA ŠTETE**

### **Članak 132.**

#### **(Naknada štete)**

(1) Naknada štete počinjene nositelju osiguranja, odnosno povrat nezakonito i nepravilno izvršenih isplata mirovina i drugih novčanih primanja iz mirovinskog i invalidskog osiguranja vrši se po odredbama zakona kojim se uređuju obvezni odnosi, ako ovim zakonom nije drugačije uređeno.

(2) Nositelj osiguranja ima pravo da zahtijeva naknadu pričinjene štete od poslodavca ako je tjelesno oštećenje, invalidnost ili smrt osiguranika prouzrokovana zbog nepoduzimanja propisanih mjera zaštite na radu ili zaštite životne sredine, a po tom osnovu je ostvareno pravo iz mirovinskog i invalidskog osiguranja.

(3) Nositelj osiguranja ima pravo da zahtijeva naknadu pričinjene štete od osobe koja je, namjerno ili krajnjom nepažnjom, prouzrokovala tjelesno oštećenje, invalidnost ili smrt osiguranika, ako je, po tom osnovu, ostvareno pravo iz mirovinskog i invalidskog osiguranja.

(4) Pri utvrđivanju visine štete ne uzimaju se u obzir iznosi uplaćenog doprinosa za to osiguranje, niti dužina navršenog mirovinskog staža.

### **Članak 133.** **(Iznos zahtjeva za naknadu štete)**

(1) Zahtjev za naknadu štete može obuhvatiti ukupan iznos štete ili iznos dijela štete.

(2) Iznos iz stavka (1) ovog članka obračunava se prema visini priznate mirovine, odnosno novčane naknade za tjelesno oštećenje, kao i prema očekivanom prosječnom vremenu korišćenja tog prava.

### **Članak 134.** **(Preplaćeni iznos prava)**

(1) Osoba kojoj je na teret nositelja osiguranja izvršena isplata, na koju nije imala pravo po zakonu, obvezna je da vrati nositelju osiguranja primljeni iznos.

(2) Nositelj osiguranja u upravnom postupku po službenoj dužnosti donosi rješenje o utvrđivanju preplaćenog iznosa mirovinskog primanja u kojem navodi visinu preplaćenog iznosa, način i rokove za povrat istog.

(3) Rješenje o preplati mirovine je izvršna isprava shodno propisu kojim se uređuje ovršni postupak.

(4) Ako je dužnik korisnik mirovine, nositelj osiguranja rješenjem može odrediti da preplaćeni iznos bude nadoknađen obustavom do trećine mjesečnog iznosa mirovine sve dok se na taj način ne izmiri preplaćeni iznos.

### **Članak 135.** **(Naknada štete od osiguravajućeg društva)**

Nositelj osiguranja ima pravo da zahtijeva naknadu štete i neposredno od osiguravajućeg društva, u slučaju da je šteta nastala upotrebom motornog vozila.

### **Članak 136.** **(Zastara)**

(1) Pravo nositelja osiguranja na utvrđivanje nepripadajuće isplate i pravo na povrat nepripadajuće isplate zastarijeva za pet godina računajući od dana kada je zastara počela teći.

(2) Zastara prava na utvrđivanje nepripadajuće isplate počinje teći nakon isteka godine u kojoj je nositelj osiguranja saznao za nepripadajuću isplatu, odnosno za primaoca nepripadajuće isplate.

(3) Zastara prava na povrat nepripadajuće isplate počinje teći od pravomoćnosti rješenja kojim je utvrđena nepripadajuća isplata.

(4) Ako se radi povrata nepripadajuće isplate, kamata ili troškova naplate vodi postupak pred sudom ili drugim nadležnim tijelom, za vrijeme trajanja tog postupka zastara ne teče.

(5) Tok zastare prava na utvrđivanje, odnosno prava na povrat nepripadajuće isplate, kamata i troškova naplate prekida se svakom službenom radnjom nositelja osiguranja usmjerenom na utvrđivanje ili povrat nepripadajuće isplate, kamata i troškova naplate, koja je dostavljena na znanje obvezniku povrata.

(6) Nakon poduzetih radnji iz stavka (5) ovog članka zastarni rok počinje ponovo teći.

## **DIO OSMI - NADZOR I KAZNE NE ODREDBE**

**Članak 137.**  
**(Nadzor)**

(1) Nadzor nad radom nositelja osiguranja vrši Ministarstvo, upravna inspekcija i Federalna uprava za inspekcijske poslove, svako u okviru svoje nadležnosti.

(2) U vršenju inspekcijskog nadzora nadležni inspektor ili druga ovlaštena osoba, za utvrđene nepravilnosti poduzima mjere prema općim ovlaštenjima propisanim zakonom kojim se uređuje odgovarajuća oblast inspekcija.

(3) Nadzor nad primjenom ovog zakona i propisa donesenih za njegovo provođenje u dijelu koji se tiče obaveze evidentiranja, kontrole i naplate doprinosa vrši Porezna uprava Federacije Bosne i Hercegovine.

**Članak 138.**  
**(Novčane kazne za poslodavca, osiguranika i odgovornu osobu)**

(1) Novčanom kaznom od 2.000 KM do 10.000 KM kaznit će se za prekršaj:

a) poslodavac ako postupa suprotno odredbama ovog zakona,

b) osiguranik ako postupa suprotno odredbama ovog zakona.

(2) Za prekršaj iz stavka (1) tačka a) ovog članka, novčanom kaznom od 500 KM do 2.000 KM, kaznit će se i odgovorna osoba poslodavca.

**Članak 139.**  
**(Novčane kazne za nositelja osiguranja)**

(1) Novčanom kaznom od 2.000 KM do 10.000 KM kaznit će se za prekršaj nositelj osiguranja ako:

a) nadležnoj inspekciji ili drugoj ovlaštenoj osobi onemogućiti ostvarivanje uvida u upravno rješavanje, ne dostavi potrebne podatke, spise i obavještenja o pitanjima koja se odnose na upravne stvari koje se rješavaju u upravnom postupku ili ne postupi po nalogu upravne inspekcije,

b) Ministarstvima koje vrše nadzor nad primjenom zakona, onemogućiti uvid u upravno rješavanje, ne dostavi potrebne podatke, spise i obavještenja o pitanjima koja se rješavaju u upravnom postupku,

c) ne postupi u skladu sa uputom ili zahtjevom Ministarstva.

(2) Za prekršaj iz stavka (1) ovog članka, novčanom kaznom od 500 KM do 2.000 KM kaznit će se i odgovorna osoba nositelja osiguranja.

**DIO DEVETI-PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE**

**Članak 140.**  
**(Isplata mirovina korisnicima koji ostvaruju pravo)**

(1) Korisnicima prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja, koji su prava ostvarili po propisima koji su primjenjivani do stupanja na snagu ovog zakona, ta prava se obezbjeđuju i dalje, u dostignutom iznosu posljednje isplaćene mirovine, odnosno mirovine usklađene sa posljednjim koeficijentom prije stupanja na snagu ovog zakona i dalje će se usklađivati po odredbama ovog zakona.

(2) Korisnicima prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja, koji su prava ostvarili do 31.07.1998. godine, zakonski iznos mirovine se povećava za 10%, te se usklađuje sa posljednjim koeficijentom prije stupanja na snagu ovog zakona i dalje će se usklađivati po odredbama ovog zakona.

(3) Korisnicima prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja, koji su prava ostvarili od 31.07.1998. godine do 31.12.2007. godine, zakonski iznos mirovine se povećava za 5%, te se usklađuje sa

posljednjim koeficijentom prije stupanja na snagu ovog zakona i dalje će se usklađivati po odredbama ovog zakona.

(4) Pravo na mirovinu i naknadu plaće zbog manje plaće na drugom radnom mjestu ostvareno po propisima koji su važili prije stupanja na snagu ovog zakona neće se ponovo određivati po odredbama ovog zakona, osim u slučajevima određenim ovim zakonom.

#### **Članak 141.**

##### **(Posebni slučajevi utvrđivanja podataka o mirovinskom stažu)**

Kada se ne raspolaže podacima o mirovinskom stažu registriranom u matičnoj evidenciji, odnosno u slučaju utvrđivanja podataka o mirovinskom stažu sukladno čl. 99. i 101. stavak (3) ovog zakona, mirovinski staž utvrdit će se na temelju slijedeće dokumentacije:

- a) radne knjižice,
- b) pravomoćnog rješenja o mirovinskom stažu,
- c) rješenja o prijemu u radni odnos,
- d) rješenja o rasporedu na radno mjesto i prestanku radnog odnosa,
- e) obavještenja o plaći i stažu osiguranja,
- f) prijepisa osobnog kartona o zdravstvenom osiguranju,
- g) drugih odgovarajućih dokumenata.

#### **Članak 142.**

##### **(Izuzetna prijevremena starosna mirovina za muškarce)**

Izuzetno od članka 40. ovog zakona, osiguranik muškarac ima pravo na starosnu mirovinu kad navrši najmanje u:

- a) 2018. godini 60 godina i šest mjeseci života i 35 godina i šest mjeseci staža osiguranja,
- b) 2019. godini 61 godinu života i 36 godina staža osiguranja,
- c) 2020. godini 61 godinu i šest mjeseci života i 36 godina i šest mjeseci staža osiguranja,
- d) 2021. godini 62 godine života i 37 godina staža osiguranja,
- e) 2022. godini 62 godine i šest mjeseci života i 37 godina i šest mjeseci staža osiguranja,
- f) 2023. godini 63 godine života i 38 godina staža osiguranja,
- g) 2024. godini 63 godine i šest mjeseci života i 38 godina i šest mjeseci staža osiguranja,
- h) 2025. godini 64 godine života i 39 godina staža osiguranja,
- i) 2026. godini 64 godine i šest mjeseci života i 39 godina i šest mjeseci staža osiguranja.

#### **Članak 143.**

##### **(Izuzetna prijevremena starosna mirovina za žene)**

Izuzetno od članka 40. ovog zakona, osiguranik žena ima pravo na starosnu mirovinu kad navrši najmanje u:

- a) 2018. godini 55 godina i šest mjeseci života i 30 godina i šest mjeseci staža osiguranja,
- b) 2019. godini 56 godina života i 31 godinu staža osiguranja,
- c) 2020. godini 56 godina i šest mjeseci života i 31 godinu i šest mjeseci staža osiguranja,
- d) 2021. godini 57 godina života i 32 godine staža osiguranja,
- e) 2022. godini 57 godina i šest mjeseci života i 32 godine i šest mjeseci staža osiguranja,
- f) 2023. godini 58 godina života i 33 godine staža osiguranja,
- g) 2024. godini 58 godina i šest mjeseci života i 33 godine i šest mjeseci staža osiguranja,
- h) 2025. godini 59 godina života i 34 godine staža osiguranja,
- i) 2026. godini 59 godina i šest mjeseci života i 34 godine i šest mjeseci staža osiguranja,
- j) 2027. godini 60 godina života i 35 godina staža osiguranja,

- k) 2028. godini 60 godina i šest mjeseci života i 35 godina i šest mjeseci staža osiguranja,
- l) 2029. godini 61 godinu života i 36 godina staža osiguranja,
- m) 2030. godini 61 godinu i šest mjeseci života i 36 godina i šest mjeseci staža osiguranja,
- n) 2031. godini 62 godine života i 37 godina staža osiguranja,
- o) 2032. godini 62 godine i šest mjeseci života i 37 godina i šest mjeseci staža osiguranja,
- p) 2033. godini 63 godine života i 38 godina staža osiguranja,
- q) 2034. godini 63 godine i šest mjeseci života i 38 godina i šest mjeseci staža osiguranja,
- r) 2035. godini 64 godine života i 39 godina staža osiguranja,
- s) 2036. godini 64 godine i šest mjeseci života i 39 godina i šest mjeseci staža osiguranja.

**Članak 144.**  
**(Izuzetna prijevremena starosna mirovina za osiguranike)**

Izuzetno od članka 40. ovog zakona, osiguranik ima pravo na starosnu mirovinu i kada navrši 40 godina mirovinskog staža i najmanje 62 godine života.

**Članak 145.**  
**(Umanjenje mirovine)**

Osiguranicima iz čl. 142., 143. i 144. ovog zakona, za svaki mjesec ranijeg odlaska u mirovinu u odnosu na propisanih 65 godina života, iznos ostvarene mirovine umanjuje se za 0,333333 %.

**Članak 146.**  
**(Stimulacija za kasniji odlazak u starosnu mirovinu)**

Osiguranicima iz članka 40. ovog zakona, za svaki mjesec kasnijeg odlaska u starosnu mirovinu u odnosu na propisanih 65 godina života, iznos ostvarene mirovine uvećava se za 0,166666 %.

**Članak 147.**  
**(Posmrtnina)**

- (1) U slučaju smrti korisnika mirovine sa prebivalištem u Federaciji ili Distriktu Brčko Bosne i Hercegovine, nasljedniku-članu uže obitelji, koje izmiri troškove sahrane pripada naknada pogrebnih troškova u visini prosječne mirovine isplaćene u mjesecu prije smrti korisnika mirovine.
- (2) Zahtjev za naknadu troškova sahrane podnosi se u roku od tri mjeseca od dana smrti korisnika mirovine.
- (3) Postupak i potrebnu dokumentaciju za ostvarivanje naknada iz stavka (1) ovog članka, uredit će nositelj osiguranja svojim aktom, na koji suglasnost daje Vlada Federacije.

**Članak 148.**  
**(Rok za donošenje podzakonskih akata)**

Nositelj osiguranja dužan je svoje opće akte uskladiti sa odredbama ovog zakona u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

**Članak 149.**  
**(Rok za donošenja pravilnika)**

Ministarstvo će u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona donijeti Pravilnik iz članka 33. ovog zakona.

#### **Članak 150.**

##### **(Primjena postojećih propisa i rok za uspostavu trezorskog poslovanja)**

(1) Do donošenja propisa iz čl. 148. i 149. ovog zakona, primjenjivat će se propisi koji su bili na snazi na dan stupanja na snagu ovog zakona, ako nisu u suprotnosti sa ovim zakonom.

(2) Odredbe članka 130. ovog zakona, neće se primjenjivati u periodu od najduže od dvije godine od dana stupanja na snagu ovog zakona, odnosno do sticanja finansijskih i tehničkih uvjeta o čemu će odluku donijeti Vlada Federacije. U tom periodu na finansijsko poslovanje nositelja osiguranja primjenjivat će se propisi koji su važili do stupanja na snagu ovog zakona.

#### **Članak 151.**

##### **(Okončanje pokrenutih postupaka)**

Postupci koji nisu okončani do stupanja na snagu ovog zakona, okončat će se po propisima koji su važili u vrijeme podnošenja zahtjeva za ostvarivanje prava.

#### **Članak 152.**

##### **(Prestanak važenja propisa)**

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije BiH", br. 29/98, 49/00, 32/01, 73/05, 59/06, 4/09 i 55/12).

#### **Članak 153.**

##### **(Stupanje na snagu)**

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenim novinama Federacije BiH".

Predsjedatelj  
Zastupničkog doma  
Parlamenta Federacije BiH  
**Edin Mušić**, v. r.

Predsjedateljica  
Doma naroda  
Parlamenta Federacije BiH  
**Lidija Bradara**, v. r.